

Fakulta zemědělská
a technologická
Faculty of Agriculture
and Technology

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH FAKULTA ZEMĚDĚLSKÁ A TECHNOLOGICKÁ

Katedra aplikované ekologie

Diplomová práce

Vlk (*Canis lupus*) na Šumavě a v širším Pošumaví z
pohledu místních obyvatel a návštěvníků

Autor práce: Bc. Miroslav Kolář

Vedoucí práce: doc. Ing. Jakub Brom, Ph.D.

České Budějovice
2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval(a) pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Bc. Miroslav Kolář

Abstrakt

V posledních letech lze v České republice pozorovat pozvolný návrat velkých šelem, mezi které patří i vlci. Tyto šelmy se převážně vyskytují v příhraničních oblastech republiky a nejinak je tomu i na Šumavě, kam se po letech ústupu vrátili v roce 2015 a dnes se zde pravidelně rozmnožují. Návrat vlků s sebou přináší mnohé pozitivní ohlasy ze strany ochránců přírody a široké veřejnosti. Nicméně pro některé lidi jsou vlci původcem obav a strachu. Cílem této práce bylo zjistit, jak přítomnost vlků vnímají místní obyvatelé Šumavy a širšího Pošumaví, a jaké názory mají návštěvníci neboli turisté. Data byla získávána za pomoci dotazníkového šetření prováděného terénním průzkumem i formou sdílení online dotazníku. Výstupem práce bylo grafické zpracování jednotlivých otázek dotazníku a porovnání výsledků s předchozími průzkumy veřejného mínění o velkých šelmách. Bylo zjištěno, že návštěvníci v průměru projeví k vlkům pozitivnější názory než místní obyvatelé. V závěru práce jsou zmíněna určitá doporučení, která by mohla pomoci zlepšit postoje k vlkům a jejich akceptaci v okolní krajině.

Klíčová slova: vlk, místní obyvatelé, návštěvníci, Šumava, průzkum veřejného mínění, chovatelé hospodářských zvířat

Abstract

In the Czech Republic, the gradual return of carnivores, including wolves, can be observed in recent years. These carnivores are mainly found in the border areas of the Czech Republic, and it is no different in the Šumava, where they returned after years of retreat in 2015 and today they regularly reproduce here. The return of wolves brings many positive responses from the conservationists of nature and the general public. However, for some people wolves are the cause of fear. The aim of this work was to find out how the presence of wolves perceive the local inhabitants of Šumava and the surrounding Šumava, and what opinions visitors have. The data was obtained using a questionnaire survey conducted by field survey and in the form of online questionnaire sharing. The output of the work was the graphic processing of individual questions of the questionnaire and to compare the results with previous opinion polls about large carnivores. It was found that visitors on average showed more positive opinions to the wolves than the locals. At the end of the thesis there are some recommendations that could help improving the attitude to wolves and their acceptance in the surrounding landscape.

Keywords: wolf, local residents, visitors, Šumava, public opinion survey, livestock breeders

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu diplomové práce, panu doc. Ing. Jakubu Bromovi, za odborné vedení, cenné rady a vstřícnost při konzultacích. Dále chci poděkovat své rodině za podporu během studia. Velmi také děkuji všem respondentům, kteří si našli čas na vyplnění dotazníku, důležitému ke zhotovení této práce.

Obsah

Úvod	7
1 Literární přehled	8
1.1 Základní charakteristika vlka obecného	8
1.1.1 Taxonomické zařazení	8
1.1.2 Vzhled	8
1.1.3 Habitat	8
1.1.4 Způsob života	9
1.1.5 Potrava	9
1.2 Areál rozšíření a jeho změny	9
1.2.1 Výskyt ve světě	9
1.2.2 Historický a současný výskyt vlka v České republice	10
1.2.3 Historie a současnost vlka na Šumavě	11
1.3 Právní ochrana vlka	11
1.4 Vlk a člověk	12
1.4.1 Kontakt vlka s člověkem v minulosti a současnosti	12
1.4.2 Průzkumy veřejného mínění o vlku obecném v ČR a v zahraničí	13
1.4.3 Situace ve vybraných státech Evropy	13
1.4.4 Problémy mezi člověkem a vlkem v České republice	16
1.4.5 Současné způsoby řešení konfliktů mezi lidmi a vlkem	20
2 Cíle diplomové práce	24
3 Materiál a metody	25
3.1 Zájmové území	25
3.2 Dotazník	25
3.3 Statistické zpracování dotazníku	26
4 Výsledky	27
4.1 Charakteristika získaných respondentů	27
4.2 Povědomí respondentů o počtech vlků v oblasti Šumavy	27
4.3 Povědomí respondentů o kolísavosti stavu vlků na Šumavě za posledních pět let	28
4.4 Náзор respondentů, zda vlk patří na Šumavu	29
4.5 Myslíte si, že vlk má v naší přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu?	30
4.6 Postoj respondentů k ochraně vlka obecného v České republice	31
4.7 Je nutné vlka regulovat lovem, aby se nepřemnožil?	32
4.8 Způsobuje vlk škody na hospodářských zvířatech?	33

4.9	Napadá vlk hospodářská zvířata pouze v případě, kdy je v jeho okolí nedostatek volně žijící zvěře?	34
4.10	Způsobuje vlk velké škody na lesní zvěři?	34
4.11	Je vlk důležitý pro regulaci počtu lesní zvěře?	35
4.12	Je vlk pro člověka nebezpečný?	36
4.13	Bál/a byste se jít do lesa, když byste věděl/a o možném výskytu vlka? . . .	37
4.14	Vadilo by Vám další samovolné šíření vlka v ČR?	37
4.15	Kontakt s vlkem ve volné přírodě	38
4.16	Povědomí respondentů o finanční náhradě za škody způsobené vlky	39
4.17	Povědomí respondentů o poskytované dotaci na ochranu stáda před velkými šelmami	40
5	Diskuse	42
5.1	Povědomí respondentů a ochrana vlka	42
5.2	Ekologická role vlka	43
5.3	Kontakt vlka s lidmi	45
5.4	Shrnutí hlavních poznatků a možná doporučení ke zlepšení veřejného mínění	48
	Závěr	50
	Seznam použitých zdrojů	51
	Seznam obrázků	58
	Seznam tabulek	59
P	Přílohy	60
P.1	Dotazník pro respondenty	60

Úvod

V historii se vlk řadil mezi jedny z nejrozšířenějších živočichů na severní polokouli. Postupem času byl však z různých míst člověkem postupně vyhuben a jeho početnost se snížila. V posledních letech populace vlků opět narůstá, což je způsobeno hlavně zákonodárnou ochranou, kterou mu mnohé evropské státy poskytují. Vlivem jeho rozšiřování se často dostává do konfrontace s lidmi a můžeme říci, že rozděluje společnost na dva tábory. Na jedné straně jsou jeho příznivci, jako například ochránci přírody, na straně druhé pak lidé, jako například někteří farmáři nebo chovatelé hospodářských zvířat, zejména ovcí, kteří vidí ve vlkovi nebezpečí.

Situace je velice aktuální i v České republice, kde za poslední čtvrtstoletí počet vlčích teritorií pravidelně roste. Ochránci přírody jsou z jejich rostoucí populace nadšení, pravidelně monitorují jejich teritoria, informují veřejnost o jejich stavu, reprodukci, možnosti výskytu apod. Naopak i u nás jsou lidé, kteří nevnímají přítomnost vlků příliš kladně, vlk vždy vyvolával a dnes i u mnohých vyvolává pocit strachu. V křesťanství, mýtech, pohádkách a legendách byl považován za symbol zla a úskočnosti. Mnozí lidé mají s vlkem přímou negativní zkušenost v podobě útoku na jejich hospodářská zvířata, čímž se více prohlubuje nenávisť vůči těmto šelmám. Vlci však do naší přírody patří, a naše lesy jsou jejich přirozeným prostředím. Důležitá je práce s veřejností, informování lidí o možnostech jejich soužití s vlky v přírodě. Vlk je velmi plaché zvíře a člověku se obloukem vyhne; už jen samotné zpozorování vlka ve volné přírodě je vzácné.

Tato diplomová práce se zabývá názory veřejnosti na výskyt vlků v oblasti Šumavy a širšího Pošumaví. Cílem práce bylo zjistit, jak přítomnost vlků vnímají místní obyvatelé oproti názorům šumavských návštěvníků.

1 Literární přehled

1.1 Základní charakteristika vlka obecného

1.1.1 Taxonomické zařazení

Zařazení vlka obecného (Wilson et al., 2005) (*Canis lupus*) do systému:

kmen	<i>Chordata</i>	strunatci
podkmen:	<i>Vertebrata</i>	obratlovci
třída:	<i>Mammalia</i>	savci
řád:	<i>Carnivora</i>	šelmy
čeleď:	<i>Canidae</i>	psovití

1.1.2 Vzhled

Vlk obecný je největší evropská psovitá šelma. Svou velikostí a postavou je podobný německému ovčáckému psu, oproti němu má však delší zadní nohy, což mu umožňuje držet tělo ve vodorovnější pozici. Také má výrazně širší hlavu, trojúhelníkovité uši a značně huňatý ocas (Anděra; Gaisler, 2019). Délka těla činí 1-1,5 m, délka ocasu 30-60 cm, výška v kohoutku je do 90 cm. Hmotnost je 30-75 kg, přičemž samci bývají větší než samice (Reichholf, 1996). Srst je v zimě mnohem hustší než v létě, převážně šedě zbarvená, ale může mít i velmi proměnlivé zbarvení, vlci mohou být bílí, rezaví, hnědí nebo zcela černí (Clutton-Brock, 2005). Chrup je tvořen nápadně velkými špičáky a ostrými trháky, zubní vzorec je I 3/3, C 1/1, P 4/4, M 2/3 (Wilson et al., 2009).

1.1.3 Habitat

Vlci se poměrně dobře dokáží přizpůsobit široké škále biotopů. Stejně však jako u ostatních šelem se jejich nároky na prostředí mění v různých fázích života. Během období reprodukce vyhledávají území s vysokou lesnatostí, vyšší dostupností potravy a s přítomností vodního zdroje. Vlci jsou také z důvodu neustále se rozšiřujícího lidského osídlení nuceni obývat horské a podhorské oblasti s vyšší mírou izolovanosti. Během rozmnožování se straní lidských obydlí a v jejich teritoriu se nachází minimum silnic s vysokou intenzitou provozu (Jeźrzejewski et al., 2008).

Chování vlků a jejich tolerance k vnějšímu prostředí se výrazně mění během období migrace. Během této doby mají vlci práh citlivosti snížen a jsou schopni překonávat i rušné

silnice a přebíhat i bezlesé oblasti v okolí vesnic, vždy ale jen v čase ranních nebo nočních hodin.

Existuje i velká variabilita v toleranci vlka k antropogennímu prostředí. V oblasti zejména jižní Evropy, v Rumunsku a Itálii, lze pozorovat vlky, kteří se běžně vyskytují v příměstských oblastech. Nepozorovatelně pronikají do měst a přiživují se na skládkách odpadu, často však nočních hodinách, kdy nejsou rušeni člověkem (Anděl et al., 2010).

1.1.4 Způsob života

Vlci žijí po celý rok rodinným způsobem života, ve smečce (Anděl et al., 2010). Ta představuje jednu z nejrozvinutějších forem sociálního života mezi zvířaty (Reichholf, 1996). Hlavní dominantní postavení ve smečce má vůdčí pár, tzv. alfa samec a samice, který má většinou výhradní právo na rozmnožování. Smečku pak dále tvoří nedospělí jedinci, ve věku 1-2 let, kteří se podílejí na společném krmení a obraně vlčích štěňat. Ve střeoevropských podmínkách se smečka skládá v průměru z 4-5 členů. Obývají teritoria o velikosti 75-2500 km², v závislosti na hustotě kořisti. Svá území si značí močí, trusem a také vytím, které je slyšet i na vzdálenost několika kilometrů (Wilson et al., 2009).

Vlci se páří v době od prosince do února. Březost vlčic trvá 63 dní. V období března až dubna vlčice vrhají v průměru čtyři až šest mláďat, v dobrém úkrytu, například v jeskyních, skalních puklinách nebo v dutinách pod vývraty stromů. O svá mláďata se pečlivě starají, prvních 10 dnů je vůbec neopouštějí a veškerou potravu přinášejí samci. Mláďata jsou kojena asi do dvou měsíců věku, poté si již pomalu zvykají na tuhou stravu. Po půl roce svého věku jsou již vlčata samostatná a vydávají se společně s dospělými na lov (Bouchner, 1972). Mladí vlci pohlavně dospívají ve věku dvou let, kdy nejčastěji opouštějí svá rodičovská teritoria a migrují do nových oblastí, za účelem vytvoření nové smečky. Vlci se ve volné přírodě dožívají průměrně 10 let (Anděl et al., 2010).

1.1.5 Potrava

Vlci loví nejčastěji ve smečkách, díky tomu se odváží i na kořist mnohonásobně větší jako například losy, zubry, bizony nebo pižmoně. V našich podmínkách se zaměřují převážně na jeleny, daňky, srnce a divoká prasata, popřípadě nemají-li jinou možnost, loví hlodavce, zajíce, ptáky či obojživelníky (Anděra; Dvorský, 1999).

Vlci jakožto vrcholoví predátoři mají v ekosystému nezastupitelnou roli. Jelikož se primárně zaměřují na jedince slabé, poraněné, nemocné, mladé nebo přestárlé s cílem ušetřit výdej energie vynaložené při lovu, jsou přirozenými regulátory početního stavu zvěře v lesním prostředí, a tím přispívají k jeho obnově (Anděl et al., 2010).

1.2 Areál rozšíření a jeho změny

1.2.1 Výskyt ve světě

Vlk obecný je největší a nejrozšířenější psovitou šelmou, žijící v oblasti Eurasie a Severní Ameriky od pásma tundry, po oblast přibližně 15° s. š. Na takto obrovském areálu vytváří mnoho forem, lišících se vzhledem, postavou i zbarvením (Anděra; Dvorský, 1999). Současná podoba areálu však v průběhu času různě kolísala, jelikož vlk byl v mnoha

regionech následkem soustavného pronásledování zcela vyhuben. Kolem roku 1980 klesl rozsah rozšíření vlků v Evropě na minimum. V posledních letech však dochází k rostoucímu trendu, jak z hlediska rozsahu areálů, tak velikosti populace (Castelló, 2018). Předpokládá se, že vedle různých ochranných aktivit se na tom mohou podílet i demografické změny (např. pokles hospodářských aktivit na venkově doprovázený přesunem obyvatel do měst). V Evropě se v současné době souvisleji vyskytuje převážně ve východní polovině kontinentu od severovýchodních zemí přes Rusko, Polsko, Slovensko na Balkán a odděleně i na Apeninském a Pyrenejském poloostrově (Anděra; Červený, 2009).

1.2.2 Historický a současný výskyt vlka v České republice

V období středověku bylo rozšíření vlka na území Čech a Moravy velmi kolísavé, a odhady jsou jen přibližné. Pravděpodobně největšího počtu jedinců na území dnešní ČR dosahovala populace vlka v 17. století. To lze usuzovat z faktu, že jen za období let 1621 - 1650 bylo na panství Rožmberků v okolí Českého Krumlova zastřeleno 400 vlků (Kokeš, 1961). Tehdy poslední vlk na území dnešní ČR by zastřelen v roce 1914 v Beskydech (Anděl et al., 2010).

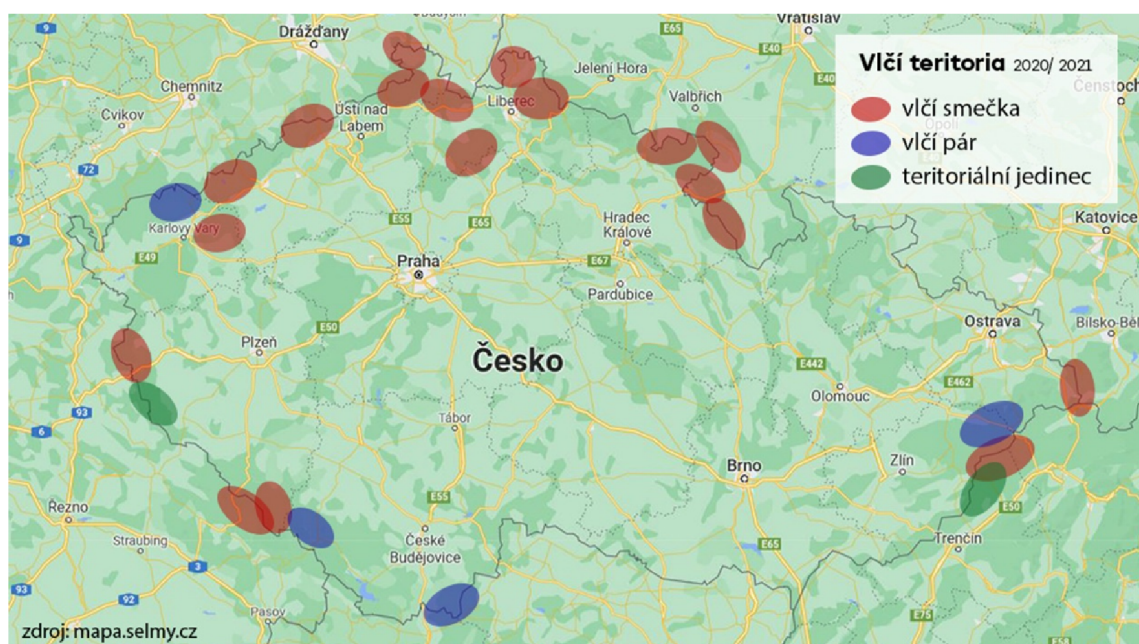
Sporadicky se začali vlci v různých místech ČR objevovat po 2. světové válce. Šlo však o osamocené jedince, u kterých nebylo zcela jasné, zda jen migrují ze slovenských Karpat, nebo utekli ze zajetí.

Opětovný návrat vlků na naše území nastal v Beskydech v roce 1994, byl však poměrně nečekaný, a místní obyvatelé jej nevívali příliš pozitivně. Situaci vlkům značně znesnadňovala média, která vyvolávala vlnu strachu a začala vlkům přisuzovat vlastnosti, které nemají. V té době navíc neexistoval zákon na úhradu škod na hospodářském zvířectvu způsobených velkými šelmami, proto se značně nespokojení cítili především chovatelé ovcí a koz. V roce 1996 bylo na území CHKO Beskydy monitorováno pět dospělých a šest mladých vlků. Během let 1997-1998 se počet vlků v oblasti snížil v důsledku nelegálního lovu po obou stranách československé hranice. Početnější vlčí smečka byla pozorována až v zimě 2017/2018, což bylo pravděpodobně zapříčiněno zpřísněním lovu vlka v sousedním Slovensku. V následujících letech byla na území CHKO Beskydy potvrzena i reprodukce.

Vlci se ale objevovali i v jiných částech České republiky. V březnu roku 2014 byl díky snímkům z fotopasti potvrzen výskyt vlka na území CHKO Kokořínsko. Během následujícího léta bylo vůbec poprvé po více než 100 letech na území našeho státu doložena reprodukce. Od té doby se vlčí smečka v Ralské pahorkatině rozmnožuje pravidelně, poslední doložené rozmnožování je z léta 2020.

Výskyt a reprodukce vlka je také od roku 2015 pozorována na Broumovsku.

V letech 2019/2020 bylo doloženo 22 vlčích teritorií, která alespoň z části zasahovala na území České republiky. Smečky či páry se také krom již zmíněných oblastí objevily na území Šumavy, Českého lesa, Novohradských hor, Doupovských hor, Šluknovska, Lužických hor, Jizerských hor nebo Frýdlandska, což je znázorněno na obrázku 1.1 (Selmy.cz, 2020).

Obrázek 1.1: Výskyt vlka obecného na území České republiky (Mapa.selmy.cz, 2021)

1.2.3 Historie a současnost vlka na Šumavě

Vlk obecný se pozvolna vrací i do příhraničních oblastí Šumavy (Randi, 2011). Opětovný návrat vlků lze pozorovat od roku 2015. Předtím zde nebyl výskyt vlků doložen déle než století. Tehdy poslední šumavský vlk byl zastřelen 2. prosince 1874. Jednalo se o jedince, který působil velké škody na hospodářských zvířatech, a z pohledu tehdejších chovatelů stád bylo nezbytné, aby byl vlk zastřelen (Husárová, 2017).

První novodobé záznamy o trvalém výskytu vlka jsou z roku 2015. Šlo o samce, který přišel z italské alpské populace, což ukázala analýza DNA ze sebraného trusu (Příbyl, 2019). Druhým jedincem byla v roce 2016 samice z polsko-německého pomezí (Příbyl, 2019). V roce 2017 byla nafilmována 3 štěňata, což znamenalo, že byla poprvé na Šumavě v novodobých dějinách potvrzena reprodukce (Kudyznudy.cz, 2021).

Na podzim roku 2020 se podařilo odchytit první vlčici, jednalo se o mladé zvíře, které se narodilo první vzniklé smečce. Při odchytu byl vlčici nasazen telemetrický obojek, který poskytoval její údaje o poloze. O rok později se podařilo odchytit další dvě jiné samice. V současné době lze pomocí vyhodnocených dat, pozorování a snímků z fotopastí, s jistotou říci, že se na území Šumavy a Bavorského lesa vyskytují čtyři vlčí smečky. Přesný počet celkových jedinců nelze doložit, odhady se pohybují mezi dvaceti až třiceti vlky (Dvořák et al., 2022).

1.3 Právní ochrana vlka

V České republice je v současné době vlk obecný chráněn podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a jeho prováděcí vyhlášky 395/1992 Sb. ve které je řazen do kategorie kriticky ohrožený druh. V zákoně o myslivosti č. 449/2001 Sb. je vlk uveden jako zvěř, kterou nelze lovit. Je také uveden na Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky (Carnivores.eu, 2023).

V rámci evropské unie je vlk obecný chráněn Směrnicí o stanovištích č. 92/43/EHS, kde je v příloze II. uveden jako prioritní druh, pro který se vyhlášují evropsky významné lokality, a v příloze IV. uveden jako druh vyžadující přísnou ochranu. Vlk také spadá do Úmluvy o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť, tzv. Bernské úmluvy. Zařazen je i do Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (tzv. CITES), mezi druhy, jejichž obchodování je na mezinárodní úrovni omezeno a podřízeno kontrole (Navratvku.cz, 2021a).

1.4 Vlk a člověk

1.4.1 Kontakt vlka s člověkem v minulosti a současnosti

V minulosti byl vztah mezi člověkem a vlkem mnohem méně konfliktní, jelikož byla jasně stanovená hranice mezi chráněnými hospodářskými zvířaty a vlkem jako predátorem. Tehdejší společnost byla mnohem více závislá na dostupnosti hospodářských zvířat jakožto zdroje obživy a svá stáda si pečlivě chránili. Pokud se v blízkosti vyskytl nějaký vlk, který dělal škody na hospodářských zvířatech, lidé jej zabili, jelikož nebyl nijak právně chráněn (Loučka et al., 2020).

Vlk, který zde žil dříve, měl větší teritoriální možnosti. Krajina se postupem času měnila a přetvářela. Například v době první republiky, krátce po tom, co u nás vlci vymizeli, jsme měli asi 5 mil. ha zemědělské půdy, dnes je to 3,7 mil. ha, což je úbytek asi o 26 %. Tato půda byla převážně nahrazena lidskou nebo průmyslovou zástavbou, či dopravní infrastrukturou. Jak popisují Loučka et al., 2020 role vrcholového predátora se plně chopil člověk a krajina je uzpůsobena podle jeho potřeb. Navrácení vlci jsou tak více nuceni přibližovat se k lidským obydlím. Vzhledem k této situaci často dochází k útokům na hospodářská zvířata, nejčastěji ovce (Zdráhalová, 2020). V posledních letech se také objevují útoky na telata (Navratvku.cz, 2019). V jižních státech Evropy jsou zaznamenány i útoky na kozy, výjimečně pak na koně a psi (Linnell; Andersen et al., 2002).

Důsledky přeměny naší krajiny a rostoucí hustota silničních komunikací pro vlky znamená i složitější průchod krajinou. Dochází k narušení jejich migračních koridorů a ke snížení pravděpodobnosti, že se potkají dva jedinci opačného pohlaví a dojde k následnému rozmnožování. Zcela izolovaná vlčí smečka by mohla být ohrožená možnostmi příbuzenského křížení, tedy v důsledku inbreedingu, by to mohlo způsobit i její vymření (Selmy.cz, 2022a). Vlci jsou však při přechodu krajinou celkem úspěšní, a jsou schopni překonávat dlouhé vzdálenosti. Naráží ale na střety s vozidly dopravní komunikace, kterým ve většině případů podlehnou, jen za období od ledna do října roku 2022 v naší republice zemřeli v důsledku srážky s dopravou minimálně čtyři vlci (Selmy.cz, 2022a).

Největší hrozbu pro přežití vlka ve volné přírodě představuje ilegální lov. Za poslední tři roky se v České republice pravidelně nacházejí ilegálně zabití jedinci vlka. Je však těžké určit přesný počet upytlačených vlků, jelikož se předpokládá, že pytlák nenechá vždy ležet mrtvé zvíře volně v lese, přesný počet upytlačených vlků tak může být mnohem vyšší. Pytláctví je však těžko prokazatelný čin, jelikož se těžce shánějí důkazní materiály a druhým problémem je také určitá tolerance k pytlacení této šelmy. Proto také u nás ještě nebyl žádný případ ilegálního lovu úspěšně vyřešen (Selmy.cz, 2022a).

1.4.2 Průzkumy veřejného mínění o vlku obecném v ČR a v zahraničí

Negativní postoje vůči velkým šelmám, mezi které vedle vlka řadíme ještě medvěda hnědého a rysa ostrovida, nejsou jen záležitostí naší republiky, setkáváme se s nimi i v okolních státech Evropy. Dlouhodobý problém nepřijetí těchto šelem je především v méně osídlených oblastech, kde byly šelmy dočasně vyhubeny a nyní se sem pozvolna vracejí. Lidé si odvykli na soužití s nimi, a někteří je hůře přijímají zpět do okolní přírody (Salvatori et al., 2005).

Pro podporu opětovného přijetí vlka, ale i jiných velkých šelem do přírody, probíhají v různých státech průzkumy veřejného mínění, které pracují s lidmi z oblastí, kam se šelmy vracejí. Nejčastější problémy s akceptací vlků v přírodě se objevují v oblastech s tradičním chovem hospodářských zvířat, zejména ovcí, jak dokazují některé průzkumy (Skrbinšek et al., 2004; Majić, 2007; Bisi et al., 2007). Nejen u mnohých chovatelů nemají vlci zastání, v některých státech, často severských, nejsou vlci vítáni také ze strany lovců a myslivců (Ericsson et al., 2003; Bisi et al., 2007).

Názor na výskyt vlka je podobný i v České republice. Z provedeného výzkumu v Beskydech bylo zjištěno, že větší část veřejnosti má k vlkovi pozitivní či neutrální postoj, avšak stále existuje několik zásadních problémů, bránících lepšímu přijetí vlků lidmi (Machalová, 2011).

Jako hlavní faktory ovlivňující respondenty k lepší toleranci vlků, se ukázaly místo bydliště, vzdálenost bydliště od místa výskytu vlků a vztah k chovu hospodářských zvířat. K dalším faktorům patřili pohlaví, věk a vzdělání (Wechselberger et al., 2005; Majić; Bath, 2010; Machalová, 2011).

Pro udržení stabilních vlčích populací v Evropě nejsou ani tak klíčové vhodné přírodní podmínky, jako spíše akceptace ze strany lidí. K lepšímu přijetí vlků se musí při rozhodování o managementu vlčích populací brát v úvahu „lidský rozměr“, tedy priority ze strany obyvatel, zejména těch v klíčových oblastech (Majić, 2007). Jak zmiňují Bisi et al., 2007, návrat vlků je více otázkou sociologickou než biologickou. Výzkumy veřejného mínění mohou proto být dobrým podkladem pro zlepšení informovanosti veřejnosti o ekologické úloze vlků v přírodě (Majić, 2007). Důležité je spolupracovat s lidmi, kteří mohou přijít do přímého kontaktu s vlkem, tedy místní obyvatelé, a především chovatelé hospodářských zvířat, kteří mohou mít z útoků vlků ekonomickou, ale i emocionální újmu (Majić, 2007). Zlepšení ochrany a přijetí vlků v okolní přírodě lze dosáhnout jen za pomoci a spoluúčasti místních obyvatel (Červený et al., 2005). Klíčem ke zlepšení akceptace vlků je především komunikace s obyvateli a trpělivá práce na zlepšení informovanosti široké veřejnosti (Machalová, 2011).

1.4.3 Situace ve vybraných státech Evropy

Německo

Ve Spolkové Německé republice byl vlk vyhuben přibližně v první polovině 19. století vlivem neustálého pronásledování, a následně se zde nevyškytoval déle jak 150 let (Dbb-wolf.de, 2022b). Dnes se zde vlk vyskytuje v hojném počtu a je přísně chráněn federálním zákonem o ochraně přírody. Začátkem 21. století začal prudký nárůst v počtu vlčích jedinců. V roce 2000 byla v Německu potvrzena jedna smečka na hranici s Polskem,

v roce 2010 to bylo 7 smeček a 7 párů, v roce 2015 bylo doloženo 47 smeček a 21 párů a v roce 2020 už dokonce 105 potvrzených smeček, 25 párů a 13 teritoriálních jedinců. V porovnání s celosvětový měřítkem má vlčí populace v Sasku, Braniborsku a Lužici největší hustotu jedinců na světě (Dbb-wolf.de, 2022a).

Se zvyšujícím se počtem vlčí populace ale také narůstá množství jimi způsobených škod. Zacházení s vlkem, jako přísně chráněným druhem je tak stále obtížnější a kontroverznější (Dbb-wolf.de, 2022a). Z důvodu nárůstu konfliktů bylo v Německu zřízeno Dokumentační a poradenské středisko spolkové vlády pro vlka (zkratka DBBW), které má za úkol poskytovat odbornou podporu při rozšiřování vlka (Dbb-wolf.de, 2022b).

I přes přijatá opatření počet vlčích útoků na hospodářská zvířata stoupá od roku 2013 ročně o 33-35 % a škody na hospodářských zvířatech stoupají dokonce o 50-90 %. Jedním z velkých vlčích útoků, který následně pohnul ke změně vlčí politiky, byl útok na stanici ochrany přírody u vesnice Föstgen v Sasku, která měla sloužit jako ukázkový příklad soužití chovatelů s vlky. Vlci zde napadli stádo březích ovcí a koz, chráněných 110 cm vysokým elektrickým ohradníkem, a v jednom útoku dokázali zlikvidovat téměř 100 kusů zvířat, což byli asi dvě třetiny z jejich celkového počtu. I v důsledku této události došlo v únoru 2020 ke změně zákona. Nový zákon umožňuje lov vlků, pokud jsou podezřelí z napadání ovcí nebo jiných hospodářských zvířat, zakazuje krmení vlků a jasně deklaruje, že bezpečnost lidí je nejvyšší prioritou federální vlády (Loučka et al., 2020).

K podpoře chovatelů slouží v Německu několik spolků, mezi nimi například Asociace přátel německého chovu ovcí, která informuje chovatele o novinkách, popisuje zkušenosti svých členů s vlky a organizuje akce na obranu a ochranu pasených zvířat a krajiny (Wir-Lieben-schafe.com, 2022).

K nepříznivému pohledu na vlky ve Spolkové zemi přispívá i fakt, že mnoho vlčích útoků je směřováno i na chovy s doporučeným zabezpečením (Sachsen.de, 2022). Vlci jsou inteligentní zvířata, naučili se překonávat nižší elektrické ohradníky, navíc studie podle Faß, 2018 v německém Wolfscenter Dörverden, prokázaly, že vlčí chlupy mají izolační vlastnosti vůči elektrickému proudu, to znamená, že je elektrický šok zasahuje jen velmi slabě. Zvířata, která vlčí útok přežijí jsou často traumatizovaná, některá i v důsledku šoku potratí, jiná poraněná zvířata často trpí dlouhou dobu, než nastane jejich smrt. To vše přispívá k větší rozhněvanosti chovatelů, kteří navrhuji čím dál radikálnější nakládání s vlky (Loučka et al., 2020).

Druhý úhel pohledu na vlčí problematiku v Německu představují ochránci přírody, jednou z hlavních organizací je NABU – Německá asociace ochrany přírody. V rámci celonárodního projektu se asociace zavázala k návratu vlků a nastavení rovnováhy mezi nimi a chovateli hospodářských zvířat. Podle jejich názoru dochází k útokům na zvířata především v případech, kdy nejsou dostatečně chráněna. NABU aktivně spolupracuje s chovateli a doporučuje politikům, aby dostatečně podporovali chovatele, jak z finančního, tak poradenského hlediska (Nabu.de, 2022).

Francie

Na konci 18. století odhadl francouzský zoolog François de Beaufort, že se na území Francie nacházelo přibližně tři až sedm tisíc vlků. Nepatřili však mezi oblíbená zvířata a stali se tak předmětem organizovaného lovu. V roce 1930 byl vlk ve Francii oficiálně vyhlazen. V sousední Itálii však vlčí populace existovala, a v průběhu času se tak vlci opět

vraceli do francouzských Alp. Vlk byl na Francouzském území znovu pozorován v letech 1992 až 1993, tedy přibližně 60 let po jeho vyhlazení (Undiscoveredmountains.com, 2014).

V roce 1998 vznikla vládou vytvořená Národní skupina pro vlky (Groupe National Loup), s cílem vytvořit národní strategii ochrany vlka spojenou s udržitelným pastevectvím. Skupina byla složená ze zástupců veřejných a soukromých organizací zabývajících se návratem vlků, a plány byly připravovány pod tlakem organizací na ochranu vlků, aniž by splnili hluboká očekávání chovatelů konfrontovaných s predací. Uskutečněná opatření nebyla příliš úspěšná, vlci se přizpůsobili, a počet jejich útoků na hospodářská zvířata se nesnižoval, dokonce 85 % útoků byla vedena na stáda u kterých bylo provedeno ochranné opatření doporučené státem (Ouragan, 2014).

Francouzská organizace Fédération Nationale Ovice, zastupující chovatele ovcí, založila skupinu s názvem Chovatelé čelí vlku, kterou vede zkušený chovatel Claude Font. Font popisoval situaci za velmi vážnou, tvrdil že stupňující se vlčí predace zaměstnává chovatele na tolik, že všechny ostatní témata týkající se jejich podnikání musejí jít na druhou kolej. Stát selhává ve schopnosti bránit hospodářská zvířata a pastevectví, dle něho je nutné poskytnout aktivní obranu jako je odstřel vlků, nikoliv však jen pasivní jako jsou pastevečtí strážní psy nebo zavírání ovcí na noc do chléva (Leseleveursfaceauloup.fr, 2019).

Populaci vlků se ve Francii početně velmi daří. V roce 2018 byl představen Národní akční plán pro vlka na dobu pěti let, který měl za cíl v roce 2023 dosáhnout počtu 500 jedinců. Hranice však byla překonána už v roce 2020, kdy se na území Francie vyskytovalo asi 580 jedinců vlka (Loučka et al., 2020).

Vlci každoročně způsobují velké škody na hospodářských zvířatech, například jen v roce 2019 provedli 3 790 útoků, při kterých usmrtili 12 487 kusů zvířat (Auvergne-rhone-alpes.fr, 2022). Z důvodu snížení vlčí predace byla přijata zákonná opatření, která umožňují výjimečný odstřel, na jehož základě je možné odstranění až 19 % jedinců z celé populace ročně, což dnes činí přibližně 90-100 vlků. Výjimečný odstřel je povolen v případech, kdy došlo k vícenásobnému útoku na chov, který byl opatřen aspoň dvěma ze tří doporučených způsobů ochrany (pastevečtí psi, ohrazení, pasteveci). Do počtu výjimečných odstřelů jsou započítáváni též jedinci ilegálně upytlačení nebo usmrcení dopravní nehodou. Vlci nalezení mrtví z přirozených příčin se do počtu odstřelů nepočítají. I přes nastavení povoleného limitu odstřelu, roste vlčí populace ve Francii asi o 8 % ročně (Navratvlku.cz, 2021b).

V roce 2021 zveřejnili výzkumníci ze sítě COADAPHT syntézu o situaci s vlky a hospodářskými zvířaty ve Francii (Meuret et al., 2021). Ukazují, že od příchodu prvních vlků koncem 20. století se počet usmrcených nebo smrtelně zraněných hospodářských zvířat až do roku 2017 téměř nepřetržitě a úměrně k odhadované národní populaci vlků zvyšoval. Masivní zavádění prostředků nesmrtící ochrany jako jsou například pastevečtí psi, zabezpečené ploty apod. tento nárůst zastavilo, ale pouze na omezenou dobu, než se ztráty opět zvýšily úměrně počtu vlčí populace (Meuret et al., 2021). Vědci navrhují, aby chovatelé měli možnost bránit svá stáda výstřely, aniž by museli čekat na několik předchozích útoků (Meuret et al., 2021).

Na druhé straně ekologické asociace kritizují právní rámec, který vlka stále méně chrání, a to i v rozporu s evropským právem, a který je také neefektivní pro chovatele hospodářských zvířat. Organizace FERUS, která propaguje ochranu velkých predátorů, kritizuje, že “žádná francouzská ani mezinárodní studie neprokázala účinnost vybíjení vlků jako ochrany stáda“. Tvrdí, že je nutné chovatele lépe vyškolit a přezkoumat ochranné nástroje doporučené úřady (Deroeux et al., 2022). Je zřejmé, že ve Francii není v dohledné době řešení, které by zcela uspokojilo obě strany.

Norsko

Norsko sdílí populaci vlků se Švédskem, což způsobuje občasně výkyvy v počtu vlků v obou zemích. V současnosti žije asi 10 % přeshraniční populace v Norsku. Tato populace je spravována odděleně Norskem a Švédskem. Norsko není členem Evropské unie, zatímco Švédsko ano, což vytváří rozdíly a problémy při řízení této sdílené populace (Wolf.org, 2018).

Vlk je v Norsku na „červeném seznamu“ ohrožených zvířat, takže vláda zřídila takzvanou „vlčí zónu“ zahrnující 5 % rozlohy norského území, kde se mohou zvířata volně pohybovat, aniž by byla pronásledována. Přesto se Norsko snaží o významnou redukci počtu vlků na svém území. Na začátku roku 2022 mělo být po nátlaku norských farmářů a lovců v zemi zastřeleno 51 vlků, což je více než 60 % z celkového odhadovaného počtu asi 80 jedinců v Norsku. Dokonce 25 z nich se nacházelo v takzvané „vlčí zóně“. K odstřelu nejprve nedošlo, z důvodu nátlaku aktivistů, kteří tvrdili, že vlci v chráněné oblasti by neměli být zastřeleni. Záměr odsoudili i tři ekologické organizace (Noah, WWF Norway, Association Our Predators), které tvrdily, že zabití 25 vlků v ochranné zóně by bylo porušením evropského práva na ochranu životního prostředí a zajistily i soudní příkaz (Horton, 2022a). V únoru 2022 však norský odvolací soud zrušil prozatímní příkaz okresního soudu k zastavení lovu vlčích rodin ve vlčí zóně a v následných dnech se vyjelo na hon proti vlkům. Čin strhl vlnu nevole. Vedoucí organizace Noah Siri Martinsen, řekla: „Jsme rozsudkem šokováni. Soud vůbec nehodnotí důsledky toho, že stát nechá kriticky ohrožené vlky vybíjet s hlavním cílem udržet je v kritickém stavu“ (Horton, 2022b).

Norsko se dlouhodobě potýká s rozdílností v názoru na vlčí populaci mezi městem a venkovem. Zatím co městští obyvatelé růst vlčí populace vítají, venkované vlka nepřijímají. Venkovské komunity v Norsku bojují se syndromem desertifikace. Mnoho mladých lidí se stěhuje do měst v naději, že tam naleznou lepší práci. Mladí dospělí, kteří na venkově zůstávají, často sdílejí vášeň pro tradiční lov. Jejich názor na velké šelmy je jasný, akceptují určitý počet rysů, rosomáků, dokonce i medvědů, ale vlka přijmout nechtějí. Důvodem je, že během 20. století v Norsku chyběly všechny velké šelmy kromě rysa. Populace volně žijících kopytníků, jako jsou jeleni a losi, vzkvétaly (Krange et al., 2011). Aby bylo možné zvládnout rostoucí počet, mnoho venkovských komunit praktikovalo lov jako formu příjmu. Lovci lovili kopytníky buď pro svou vlastní spotřebu, nebo si vydělávali peníze formou nastřílených kvót. Nyní se však v Norsku vyskytují populace rysů, rosomáků, medvědů a vlků. Lovci jejich přítomnost vidí jako přímou ohrožující konkurenci, přičemž vlci ve skutečnosti pomáhají přirozené biodiverzitě (Huisman, 2018).

Venkovští lovci obvykle vidí městské oblasti jako špatná, chaotická místa, kde chybí příroda. Městští lidé vidí vlka jako součást přírody, zatímco venkovští lidé vlka vidí jako myšlenku městského obyvatelstva. Vlk se v Norsku stal „ikonou urbanizace“, která je největší hrozbou pro venkovskou existenci (Huisman, 2018).

1.4.4 Problémy mezi člověkem a vlkem v České republice

Strach z napadení člověka

Vlk je plaché zvíře a kontaktu s člověkem se přirozeně vyhýbá, přesto u mnohých lidí vzbuzuje pocit strachu. Obavy z napadení či dokonce zabití velkou šelmou patří k nejzávažnějším, které člověk může mít. Nebezpečí zabití vlkem je však velice málo pravděpo-

dobné. Od roku 1974 není v Evropě žádný prokázaný případ, kdy by zdravý, volně žijící vlk zabil člověka. Když už k útoku došlo, jednalo se v drtivé většině případů o jedince nakažené vzteklinou (Linnell; Cretois, 2018). Dnes už se ale u nás vzteklnina nevyskytuje, a i kdyby ano, existují již způsoby, jak ji i po pokousání zvířetem léčit (Navratvku.cz, 2021a).

Pokud se u jedince nevyskytuje vzteklnina, může být důvodem napadení snaha se bránit. Jak vysvětluje jednatel Českomoravské myslivecké jednoty Miloš Fischer, pro vlka není standartní, aby sám od sebe útočil na člověka, má z něho respekt. Pokud je však vlk vyprovokovaný, zahnaný do kouta nebo chycený do pastí, může se stát, že člověka pokouše. Nemusí tomu ale tak vždy být (Vaníček, 2018).

Problémoví jedinci, mohou být také ti, u kterých dojde k přílišnému navyknutí na člověka a ke ztrátě přirozeného ostychu před ním. Takovým příkladem mohou být vlci uniklí z lidského chovu, či dokonce vlci úmyslně vypuštění do přírody (Linnell; Andersen et al., 2002).

Z historie jsou také známé příklady, kdy člověka napadl hybrid, tedy vlk zkřížený se psem. Avšak, když už se takový výjimečný jedinec objeví, řeší se jeho osud nejčastěji jeho odstraněním z přírody (Linnell; Andersen et al., 2002). Počet vlčích útoků na člověka ve světě je v porovnání s ostatními masožravci nebo jinými velkými šelmami nejnižší (Linnell; Andersen et al., 2002). Lidé mohou mít z vlka obavy, jelikož je v různých pohádkách a mytologických příbězích vykreslován nebezpečně, strach tedy může být oprávněný a vrozený. Avšak skutečné riziko napadení člověka vlkem je podle provedených studií jen velice nízké (Linnell; Andersen et al., 2002).

Útoky na hospodářská zvířata

Počet vlčích teritorií v České republice roste. V roce 2019 u nás bylo doloženo 18 vlčích teritorií, v roce 2021 už to bylo 24 teritorií (Mapa.selmy.cz, 2021). Vlčí populace tedy silně expanduje a vlk se často dostává do konfliktu se zájmy farmářů a chovatelů hospodářských zvířat (Mokřý, 2021).

Jednou z problémových oblastí se soužitím vlků lze uvést Broumovsko, kde se každoročně odehrává nejvíce útoků na hospodářská zvířata. Může to být dáno několika důvody. Broumovsko je místo s dlouholetou tradicí pastevního chovu, tudíž může představovat hojnost potravy pro vlka. Oblast také sousedí s polským národním parkem, kde vlk žije v hojném počtu a je mu také poskytována stoprocentní ochrana (Zázvorka et al., 2020). Za období od ledna do listopadu 2022 bylo v Královehradeckém kraji evidováno 46 útoků (Navratvku.cz, 2022). Majitelé chovů jsou ze situace nešťastní. V září 2022 se v Náchodě uskutečnila protestní akce chovatelů, kteří požadují regulaci počtu vlků v oblasti. Organizátor akce upozornil na zhoršující se a neudržitelnou situaci, ve které reálně hrozí, že mnozí farmáři přestanou zvířata chovat. Chovatelům dochází trpělivost ale i peníze, sám organizátor tvrdil že doporučená ochranná opatření nepomáhají, na ochranu svého stáda dokonce najal nočního hlídače, který ho ročně stojí 300 tisíc korun, i to však nepomohlo, během 14 dní přišel asi o 30 kusů ovcí. Na druhé straně stojí ochránci přírody, kteří vlka jako přirozenou součást ekosystému a tvrdí, že hospodářská zvířata tvoří maximálně 2 % z jídelníčku vlka. Upozorňují chovatele na některá nedostatečně ochráněná stáda a zdůrazňují možnost využívání dotace na jejich ochranu (Vlktravunezere.cz, 2022; Ekolist.cz, 2022).

Další oblastí postiženou vlčími útoky je Jablunkovsko, zde se od roku 2020 sleduje vlčí reprodukce a populaci se zde daří (Selmy.cz, 2022b). V poslední době však také přibývá vlčích útoků, jen od poloviny června do poloviny července 2022 vlci zardousili 44 ovcí (Carbolová, 2022). Místní chovatelé upozorňují na drzejší chování útočících vlků, přibližují se k lidským obydlím, napadají ovce i v denní dobu, nepomáhá ani elektrický ohradník, šelmy lanka proskočí a dostanou se ke stádu. Vlky neodradí ani pasteveční strážní psy, kteří sice eliminují ovčí ztráty, útokům však ale zcela nezabrání. Často také dochází k situaci, kdy spoustu ovcí potrhají, a jako potravu využijí jen jednu. Místní obyvatelé pozorují, že se vlci chovají poněkud netypicky, objevují se názory, že by za útoky mohli nějakí kříženci, nebo jedinci, kteří byli chováni v zajetí a někdo je úmyslně vypustil do volné přírody (Carbolová, 2022). Miroslav Kutal, koordinátor hnutí Duha, se k situaci vyjádřil následovně. Podle jeho názoru stojí za příčinou četných útoků, narození nových mláďat. Rodičovský pár podle odborníků prochází těžkým obdobím, kdy se musí starat o narozená mláďata, která zatím neumí lovit sama. To je důvod, proč se častěji vlci zaměřují na snazší kořist v podobě ovcí (Carbolová, 2022).

Místní farmáři i obyvatelé se ale bojí i o svou bezpečnost a bezpečnost svých dětí, a dožadují se aktivního odstranění vůdce smečky. Podle hnutí Duha se ale veřejnost o svou bezpečnost bát nemusí, obavy z napadení vlkem nejsou na místě. V posledních desítkách let u nás nenastal žádný takový případ, a to i na sousedním Slovensku, kde je koncentrace vlků řádově vyšší. Hnutí také dodává, že se jedná o druh karpatského vlka, který je velmi přísně chráněn, a povolit jeho odstřel by bylo dosti problematické. K jeho zneškodnění by mohlo dojít jen za podmínek, kdy by se skutečně prokázalo, že se jedná o narušeného či kříženého jedince. Farmáři jsou ale stále přesvědčeni, že pokud se proti vlkům aktivně nezasáhne, ztratí vůči lidem veškerý ostych a intenzita jejich konfliktů se zájmy lidí bude narůstat (Carbolová, 2022).

Také v oblasti Šumavy, kde se vlk pravidelně vyskytuje od roku 2015, dochází v posledních letech k častým útokům vlků na hospodářská zvířata. Podle údajů Národního parku Šumava (tabulka 1.1) počet útoků roste (Mokrý, 2021).

Tabulka 1.1: *Usmrcená hospodářská zvířata za období 2017 - 2020 v Národním parku Šumava (Mokrý, 2021).*

Vlčí roky	2017	2018	2019	2020
Počet útoků	4	23	36	37
Usmrcené ovce	44	98	114	93
Usmrcené kozy	0	5	0	0
Usmrcená telata	0	1	1	4

V roce 2021 vlci v Plzeňském a Jihočeském kraji usmrtili celkem 98 kusů ovcí, a od ledna do srpna roku 2022 to bylo 55 ovcí (Navratvlku.cz, 2022).

Ochránci přírody mají z rostoucího počtu vlků na Šumavě radost, místní chovatelé ovcí však zažívají opačné pocity. Pro mnohé jsou finanční náhrady za usmrcené ovce nedostatečné a volají po aktivní redukci vlků. Někteří farmáři jsou také zdrženliví k pořízení pasteveckých psů, jelikož mají obavy, že by psi mohli napadnout turisty, kterých je na Šumavě hojný počet (Kilián, 2022).

K neobvyklému případu útoku vlka došlo v prosinci 2021 nedaleko Horní Plané. Při myslivecké nahánce na divoká prasata, zde vlci napadli a zardousili fenku jagdteriéra. Majitel fenky byl ze situace zdrcený a požadoval finanční náhradu za svou ztrátu (Cnn.iprima.cz, 2021). V souvislosti s tímto případem se objevily spekulace o možné hybridizaci vlků se psy. To však bylo vyvráceno, výzkumníky Karlovy univerzity, kteří pravidelně provádějí genetickou analýzu převážně vlčího trusu, a u žádného vzorku nebyl nalezen důkaz o křížení s jakýmkoliv psím plemenem (Navratvlku.cz, 2021c). Doposud jediný známý případ křížení vlka se psem je znám z roku 2017 na Rumbursku, kdy vlčí samice, pravděpodobně po ztrátě svého partnera, měla štěňata se psím samcem. Mláďata musela být následně utracena (Navratvlku.cz, 2021c).

Celkový počet napadených hospodářských zvířat v rámci celé České republiky monitoruje Agentura ochrany přírody a krajiny. V tabulce 1.2 lze vidět kolik hospodářských zvířat usmrtili vlci během let 2018 až 2022 (Navratvlku.cz, 2022).

Tabulka 1.2: *Usmrcená hospodářská zvířata vlkem obecným za posledních 5 let (Navratvlku.cz, 2022).*

Rok	Usmrcené ovce	Usmrcené kozy	Usmrcený skot	Počet událostí
2018	267	19	19	-
2019	377	9	41	146
2020	560	11	44	238
2021	398	3	62	190
2022	574	4	50	263

Z tabulky 1.2 vyplývá meziroční pokles v počtu usmrcených zvířat mezi roky 2020 a 2021. V roce 2021 klesl oproti předchozímu roku počet usmrcených ovcí i koz, vzrostlo jen množství usmrceného skotu. Tento pokles je podle AOPK způsoben efektivním zaváděním ochranných opatření, vlci se k zabezpečeným chovům jen stěží dostanou a jejich majitelé tak už nemají žádné další ztráty (Meclová, 2022).

Zajímavou statistikou může také být výše vyplácených náhrad za škody způsobené vlkem za poslední roky. V tabulce 1.3 lze vidět její rostoucí tendenci za posledních 13 let. Takto rostoucí trend však není ovlivněn jen počtem vlčích obětí, ale také tím, že v roce 2018 došlo k aktualizaci ceníku a navýšení cen za usmrcená zvířata. Vyplacená částka klesla doposud jen v roce 2021, což je dáno nižším počtem vlčích útoků, oproti roku 2020 (Navratvlku.cz, 2022).

Tabulka 1.3: Vyplácené částky za škody způsobené vlkem obecným (Loučka et al., 2020).

Rok	Celkově vyplacená částka za škody způsobené vlkem (zaokrouhlena na tisíce, v Kč)
2008	63 000
2009	38 000
2010	9 000
2011	66 000
2012	17 000
2013	34 000
2014	99 000
2015	102 000
2016	293 000
2017	788 000
2018	1554 000
2019	5 612 000
2020	6 196 000

Vyplácená částka však neukazuje skutečnou výši škod. Reálná částka, do které by byly zahrnuty i aspekty jako například ztráta produkce, či náklady na organizační a chovatelská opatření spojená s ochranou stád a nemožností plemenářské práce, by byla řádově vyšší (Loučka et al., 2020).

1.4.5 Současné způsoby řešení konfliktů mezi lidmi a vlkem

Zákon o poskytování náhrad škod

U zvláště chráněných živočichů, mezi které patří i vlk, neexistuje nikdo, komu bychom mohli jimi způsobenou škodu na hospodářských zvířatech přičíst. Aby nedocházelo k samovolnému vybíjení zvířecích stád, a tedy i k finančním ztrátám pro chovatele, byl vydán zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poškozený chovatel by měl pro získání kompenzace nahlásit způsobenou škodu do 48 hodin od jejího zjištění na místní příslušný orgán ochrany přírody, který následně provede místní šetření. Žádost o náhradu škody pak majitel podává nejpozději do 6 měsíců od doby, kdy ke škodě došlo, na krajský úřad, který žádost zhodnotí. Výsledná výše vypočtené škody je upravena vyhláškou č. 126/2021 Sb., kde je dán ceník pro stanovení výše škod na hospodářských zvířatech, který je znázorněn v tabulce 1.4. Výsledná náhrada škody je vyplacena ze státního rozpočtu (Mzp.cz, 2021).

Tabulka 1.4: Ceník pro stanovení výše škod na vymezených domestikovaných (hospodářských) zvířatech dle vyhlášky č 126/2021 Sb. platný od 17. 10. 2022 (Mzp.cz, 2021).

Kategorie hospodářského zvířete	Cena v Kč/ks bez DPH
jehňata a kůzlata do 12 měsíců věku a ostatní jinde neuvedené kategorie	4 500
bahnice a kozy	7 800
plemenné bahnice a kozy**	15 600
plemenný beran nebo kozel “v odchovu“*	13 000
plemenný beran nebo kozel**	19 500 nebo celkové náklady nákupu
dojená ovce/koza s mléčnou produkcí***	22 000
užitkové tele do 10 měsíců věku - býček	31 200
užitkové tele do 10 měsíců věku - jalovice	19 500

Poznámky:

*Plemeník splňuje požadavky na zařazení do plemenitby (rodiče zapsané do plemenné knihy, splňuje podmínky stanovené radou plemenných knih pro klasifikaci, plemeník byl vybrán do odchovu oprávněnou osobou dle plemenářského zákona).

** Doloženo potvrzení o původu (POP), nově zootechnickým osvědčením (ZO).

*** Doloženo potvrzení o mléčné kontrole užitkovosti (KU) nebo schválenou dojárnou nebo fakturací za prodej mléka nebo výrobků.

Preventivní ochrana stáda před velkými šelmami

Zavádění ochranných opatření pro hospodářská zvířata je důležitým faktorem pro zmírnění či zamezení útoků predátorů. Bez dostatečného zabezpečení stád si mohou vlci rychle navyknout na možnost snadno dostupné potravy (Nature.cz, 2020).

Česká zemědělská univerzita v Praze ve spolupráci s chovateli, zpracovala pro AOPK ČR nově schválený standard, který popisuje doporučená ochranná opatření, která vycházejí ze zkušeností i praxí prověřených opatření u nás i v zahraničí (Navratvlku.cz, 2021d). Standard obsahuje informace o různých typech oplocení, o práci s pasteveckými i strážnými psi, o možných způsobech organizace pastvy, či o využití pastevece, a popisuje, jak lze všechny tyto metody vhodně kombinovat. Standard je nyní především podkladem pro podávání projektů financovaných z Operačního programu Životního prostředí, podporujících zabezpečení hospodářských zvířat před velkými šelmami. V současné době není dodržování standardu závazné pro získání nároku na finanční náhradu podle zákona č 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. To by se však mohlo v budoucnu změnit, finanční náhrady by byly vypláceny jen chovatelům alespoň s minimálním doporučeným opatřením, pro které by mohl být podkladem již zmiňovaný standard.

O finance na preventivní opatření na ochranu stáda ve výši 100 % dotace si mohou chovatelé v současné době zažádat z Operačního projektu Životní prostředí. Dále je připraven

návrh národního dotačního titulu k financování preventivních opatření pro drobné chovatele a dotace na krytí vícenákladů spojených s náročnější organizací pastvy při ochraně hospodářských zvířat před vlkem (Navratvlku.cz, 2021d).

Používaná ochranná opatření

Základním a nejpoužívanějším prvkem při pastevním chovu zvířat je oplocení. Doporučená výška oplocení na ochranu před vlky je minimálně 120 cm, lépe však 140 cm, která se doporučuje v oblasti se zvýšeným počtem útoků (Nature.cz, 2020). V chovu kozlů je pak minimální doporučená výška 150 cm (Nature.cz, 2020). Vhodné oplocení může mít několik následujících podob (Nature.cz, 2020):

- Přenosná vodivá síť – má minimální výšku 120 cm, lépe 140 cm. Je tvořena vodorovnými a svislými vodivými lanky. Spodní vodící lanko je nevodivé, z důvodu kontaktu se zemí. Někdy je vhodné vytvořit zdvojenou vodivou síť, například ve svahu, kde by mohlo být pro vlka snazší síť přeskochit.
- Přenosný víceřadý elektrický ohradník – je tvořen minimálně 5 vodorovnými vodivými pásky. Pod oplocením se nesmějí nacházet žádné výmoly, ani jiné terénní deprese, které by umožňovaly jeho podlezení.
- Pevné oplocení – upevněné pomocí dřevěných, plastových, betonových nebo kovových sloupků od sebe rozestoupených 3-8 m. Oplocení by dále mělo být doplněno textilní barevnou páskou (tzv. fladry), která opticky zvyšuje výšku ohrazení. Proti podlezení lze stádo chránit vodivým lankem předsunutým 10-20 cm před oplocení. Jako ochranu před podlezením je možné také využít spodní část pletiva, kterou lze ohnout alespoň do vzdálenosti 60 cm od oplocení, a upevnit kolíky, či zatížit větvemi, oplocení tak vytvoří tvar písmene L. U trvalých instalací lze také část oplocení zakopat do hloubky alespoň 40 cm.

Všechny již zmíněné způsoby oplocení jsou vhodné použít v kombinaci s pasteveckým psem (Nature.cz, 2020).

Používání pasteveckých psů je jedna z nejstarších metod ochrany stáda před jejími predátory. První zmínky o používání pasteveckých psů pocházejí z oblasti západní Asie a jsou staré více než 5 tisíc let (Blättler et al., 2019). Podle AOPK ČR jsou pastevečtí psi nejpřirozenější a nejspolehlivější ochranou hospodářských zvířat. Použití těchto psů snižuje početnost vlčích útoků o 11-100 % (Gehring et al., 2010). Pořízení a spolupráce s pasteveckým psem však nemusí být pro majitele zcela lehká záležitost. Jde o statné, silné a tvrdohlavé psy, ke kterým se musí přistupovat jinak než k běžným domácím společníkům. Například už od věku 4-6 měsíců se doporučuje navkat psy na ovčí přítomnost, aby si vytvořili vazbu na ovčí stádo. Učí se přirozeně trávit čas s ovce v ohradě, neodbíhat od nich, a nedovolit jednotlivým jedincům se vzdalovat od stáda. Pro větší efektivitu pasteveckých psů se doporučuje mít ke stádu alespoň dva psy, samotný pes totiž nemusí vždy najít odvahu se vlkům postavit, kdežto když je jich více, odvaha každého z nich se zvyšuje několikanásobně. Od počtu 500 ovcí se doporučuje mít alespoň 2-3 psy, od počtu více jak 1000 kusů ovcí pak 3-4 psy. Švýcarští pastevcí například doporučují i vyšší počet pasteveckých psů, přibližně asi 6 na 400 ovcí (Blättler et al., 2019).

Je dobré rozlišovat mezi významy ovčácký pes a pastevecký pes. Ovčácký pes, slouží chovateli k nahánění a přemísťování stáda, kdežto již zmiňovaný pastevecký pes má na starosti bránit a hlídat stádo před predátory (Blättler et al., 2019). Mezi nejvíce osvědčená plemena pasteveckých psů v západní Evropě, ale i v České republice patří, pyrenejský horský pes, maremský pes, španělský mastin nebo kangal (Ochranciovci.cz, 2023).

Mezi další způsoby ochrany hospodářských zvířat se doporučuje zavírání stád na noc do salaší či košárů (Nature.cz, 2020). Účinnou prevencí je také najmutí pastevece, to je však často pro chovatele finančně náročné a nemohou si jej dovolit (Loučka et al., 2020).

Je jasné, že žádné ochranné opatření není zcela stoprocentní, každý chovatel má jiné potřeby v závislosti na prostředí, kde ovce chová a také na počtu hospodářských zvířat. Při vhodné kombinaci ochranných opatření se však počty vlčích útoků i škod snižují. Důležité je informovat veřejnost o úspěšném soužití vlků s lidmi. Ukazovat úspěšně zavedené projekty na ochranu hospodářských zvířat, jelikož čím lépe se nám podaří chránit hospodářská zvířata před vlky, tím lépe ochráníme i vlky samotné (Loučka et al., 2020).

2 Cíle diplomové práce

Cílem této diplomové práce bylo zjistit, jak místní obyvatelé a návštěvníci Šumavy vnímají výskyt vlka obecného v této oblasti a oblasti širšího Pošumaví. Podkladovými cíli, které pomohou k naplnění tohoto hlavního cíle, je zjistit:

- povědomí o počtu vlků v oblasti Šumavy a změně početnosti za posledních pět let
- názor, zda vlk patří do Šumavské přírody
- názor k ekologické úloze vlka v přírodě
- postoj k ochraně vlka obecného
- názor na případnou regulaci vlka
- povědomí o vlčích útocích na hospodářská zvířata
- názor na regulaci lesní zvěře vlkem
- názor, zda je vlk člověku nebezpečný
- postoj k dalšímu možnému šíření vlka v ČR
- zdali byl vlk zpozorován ve volné přírodě
- povědomí o finanční náhradě za způsobené škody na hospodářských zvířatech
- povědomí o možnostech dotace na ochranu stád

Na základě těchto zjištěných poznatků zjistit, jak vlka na Šumavě a širším Pošumaví vnímají dvě porovnávané skupiny, a to místní obyvatelé a návštěvníci. Nulová hypotéza zněla, že obě testované skupiny projeví stejný názor v odpovědích na již zkoumaný výzkum.

3 Materiál a metody

3.1 Zájmové území

Zájmové území, kde bylo provedeno dotazníkové šetření, byla vybrána oblast Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava, kde se již od roku 2015 vyskytuje vlčí populace. Dotazování byli dvě cílové skupiny veřejnosti, u nichž lze předpokládat určitý vztah k šumavské přírodě, a to:

- místní obyvatelé Šumavy a širšího Pošumaví
- návštěvníci NP a CHKO Šumava

Oblast “širšího Pošumaví“ byla v dotazníku definována jako oblast vzdálená do 30 km od hranic NP Šumava. Sběr dat pro dotazníkové šetření byl prováděn dvěma způsoby, formou osobních rozhovorů a formou sdílení dotazníku pomocí sociálních sítí. Osobní sběr dat byl prováděn v období od června do září 2022 v těchto obcích: Borová Lada, Horská Kvilda, Kvilda, Lenora, Modrava, Prášily, Rejstejn, Srní, Strážný a Železná Ruda. Dále byl osobní sběr dat prováděn na turisticky oblíbených místech: Annín, Čeňkova pila, Černé jezero, Čertovo jezero, jezero Laka, hrad Kašperk, Tříjezerní slat' a Návštěvnické centrum Srní. Sběr dat formou sdílení dotazníku byl prováděn pomocí sociální sítě Facebook v období prosince 2022.

3.2 Dotazník

K získání potřebných dat byl vytvořen dotazník (příloha P.1), který zahrnoval celkově 22 otázek. Otázky byly převzaty a částečně upraveny již z předchozích průzkumů veřejného mínění, zabývajících se problematikou velkých šelem (Machalová, 2011; Říhová, 2022; Wechselberger et al., 2005) a některé otázky pak byly vytvořeny zcela nově.

Prvních šest otázek v dotazníku se zabývalo osobním popisem respondenta, důležitým pro zařazení respondenta do daných skupin. Účastník výzkumu byl tázán na pohlaví, věkovou skupinu, nejvyšší dosažené vzdělání, zda chová hospodářská zvířata, zda provozuje myslivost a jaký má vztah k Šumavě, tedy zda spadá do kategorie “místní obyvatelé“ nebo “návštěvníci“. Otázka číslo 7. zjišťovala, kolik si respondent myslí, že je na Šumavě jedinců vlka. Otázka číslo 8. byla zaměřena na kolísavost počtu vlků na Šumavě za posledních pět let. Otázky 9., 10. a 11. byly zaměřeny na názor respondentů, jestli vlk patří na Šumavu, na ekologickou úlohu vlka v přírodě a jeho ochranu v České republice. Otázka 12. zjišťovala postoj k případné regulaci vlků. Otázky 13. a 14. se zaměřovaly na přehled respondenta ohledně vlčích útoků na hospodářská zvířata. V otázkách 15. a 16. byli

respondenti dotazováni na názory vztahu vlka k lesní zvěři. Otázky 17. a 18. zjišťovaly, zdali je vlk člověku nebezpečný a zdali by se respondenti báli jeho konfrontace v lese. Otázka 19. zkoumala názor na další případné šíření vlka v ČR. V otázce 20. zjišťovala, zdali někdo z respondentů spatřil vlka ve volné přírodě. Otázky 21. a 22. se dotazovaly na přehled ohledně možnostech finanční náhrady a ochrany hospodářských zvířat.

Forma dotazníku byla stejná pro obě sledované skupiny veřejnosti. Respondenti měli u otázek na výběr z několika možností odpovědí, pro snadnější a rychlejší vyplnění dotazníku. Přibližná délka vyplnění dotazníku byla 5-10 minut.

3.3 Statistické zpracování dotazníku

Dotazník, ve kterém byla všechna data shromažďována byl vytvořen na webu Formuláře Google. Získaná data byla následně stažena do programu Microsoft Excel, kde byly vytvořeny grafy pro přehledné zpracování výsledků. Pro statistické hodnocení výsledků byl použit test dobré shody a kontingenční tabulky.

4 Výsledky

4.1 Charakteristika získaných respondentů

Celkový počet všech zúčastněných respondentů činil 307. Do skupiny “místní obyvatelé“ patřilo 154 dotázaných a do skupiny “návštěvníci“ pak 152 dotázaných. Jeden respondent v dotazníku uvedl, že Šumavu nikdy nenavštívil. Ze skupiny místních obyvatel bylo 78 mužů, 75 žen a jeden dotázaný uvedl možnost jiného pohlaví. Ve skupině návštěvníků bylo 78 mužů a 74 žen. Rozložení věkových skupin respondentů lze vidět v tabulce 4.1.

Tabulka 4.1: *Věkové složení dvou sledovaných skupin respondentů v procentech*

Věk	Místní obyvatelé	Návštěvníci
méně než 18	3,9	4,6
18-26	26,6	10,5
27-35	16,2	17,1
36-50	26,6	31,6
51-64	16,9	25,7
65 a více	9,8	10,5

U otázky, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání respondentů, měla u místních obyvatel nejvyšší zastoupení střední škola s maturitou, kterou uvedlo 40,3 % z nich. U návštěvníků byla nejpočetnější kategorie s vysokoškolským vzděláním s 35,5 %.

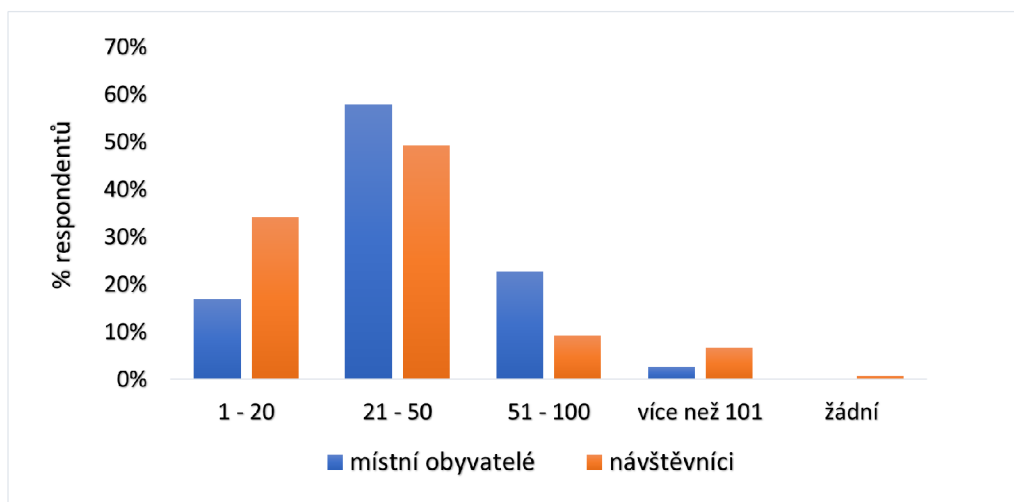
Z dotázaných místních obyvatel uvedlo 58 respondentů, že chovají hospodářská zvířata na území Šumavy, a další 4 uvedli, že chovají hospodářská zvířata mimo území Šumavy. Ve skupině návštěvníků bylo chovatelů méně, 20 dotázaných chová hospodářská zvířata, a jeden dokonce na území Šumavy.

Lidí provozujících myslivost bylo více ve skupině místních obyvatel, přihlásilo se k tomu 39 respondentů. Ve skupině návštěvníků pak bylo 27 myslivců.

4.2 Povědomí respondentů o počtech vlků v oblasti Šumavy

První otázka k tématu, na kterou respondenti odpovídali zněla: „Kolik si myslíte, že se na území Šumavy nachází jedinců vlka?“ Na výběr bylo z odpovědí: žádní, 1-20, 21-50,

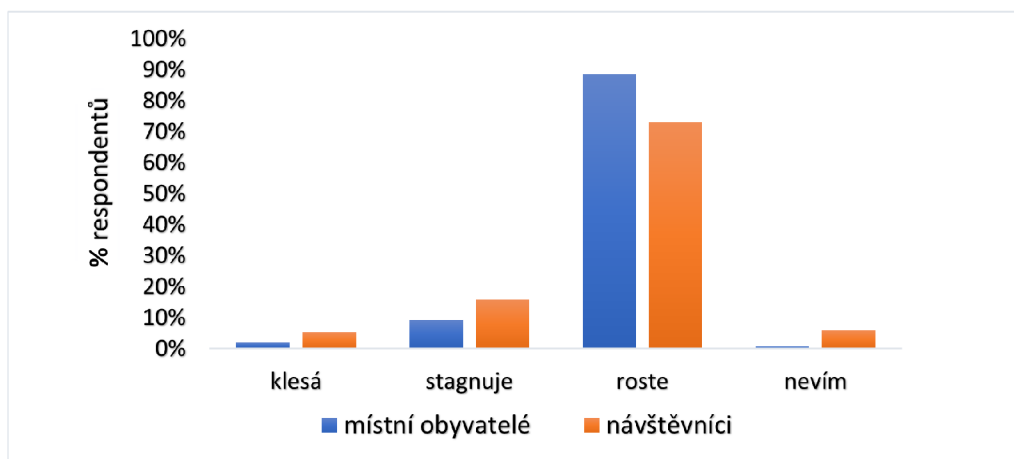
51-100, více než 101. Nejvíce respondentů v obou našich sledovaných skupinách uvedlo počet od 21 až 50 kusů jedinců, což lze považovat za nejpřesnější odpověď (obrázek 4.1). Přesný počet vlků není zcela doložen, avšak v době psaní této práce se podle Národního parku Šumava odhadovalo mezi dvaceti až třiceti volně žijícími jedinci (Dvořák et al., 2022).

Obrázek 4.1: Povědomí respondentů o počtech vlků v oblasti Šumavy. Graf ukazuje procentuální vyjádření místních obyvatel a návštěvníků na odhady počtu vlků v kusech.

4.3 Povědomí respondentů o kolísavosti stavu vlků na Šumavě za posledních pět let

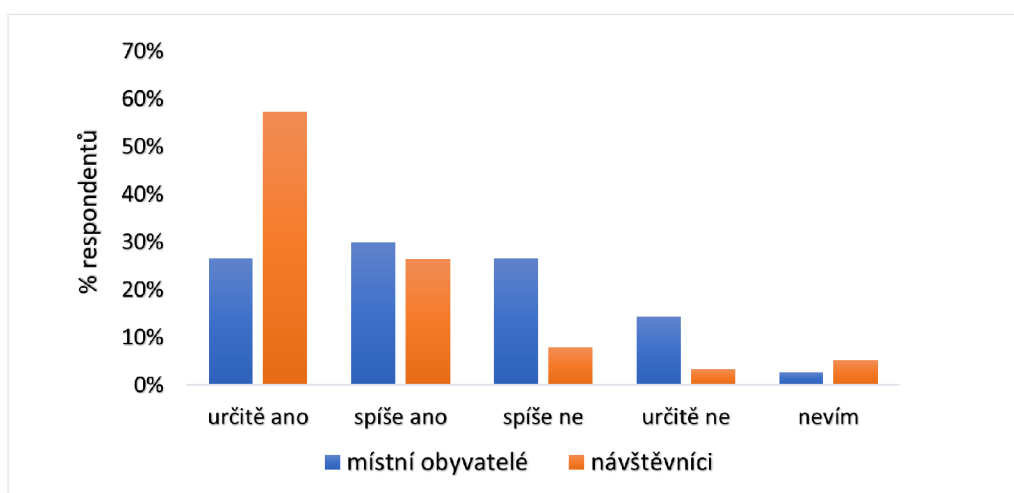
Odpovědi respondentů na druhou otázku, která zjišťovala povědomí o vlčích na Šumavě, byly u obou sledovaných skupin celkem jednoznačné. Velká většina místních obyvatel (88 %) odpověděla, že počet vlků za posledních pět let roste. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že počet stagnuje, avšak takto odpovědělo jen 9 % místních. Obdobné odpovědi byly zpozorovány i u skupiny návštěvníků, kde si 73 % dotázaných myslí že počty vlků rostou, a necelých 16 % že počet stagnuje (obrázek 4.2).

Obrázek 4.2: Počet vlčích jedinců na Šumavě za posledních pět let podle Vás?

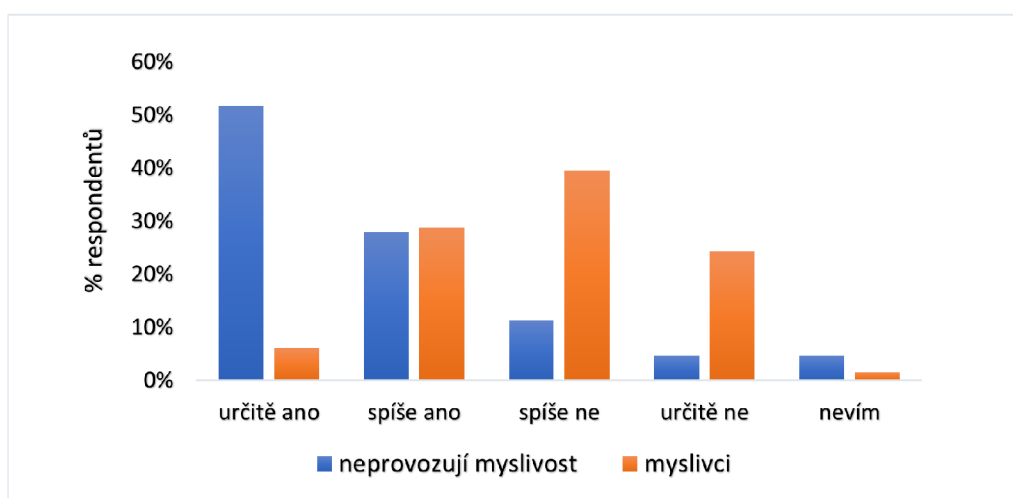
4.4 Názor respondentů, zda vlk patří na Šumavu

Na otázku, zda si respondenti myslí, že vlk patří na Šumavu, odpovědělo většina místních i návštěvníků pozitivně. Více než polovina návštěvníků, konkrétně 57 %, určitě souhlasí, a dalších 26 % spíše souhlasí s výskytem vlka na Šumavě. Přibližně 5 % návštěvníků neví, zda vlk patří na Šumavu. O něco méně jednoznačné odpovědi jsou u strany místních obyvatel. Určitě pro vlka je 27 % obyvatel, spíše pro vlka pak 30 % obyvatel, dohromady tedy přibližně 57 %. Více než čtvrtina místních obyvatel spíše nesouhlasí s výskytem vlka a zcela proti vlkovi se vyslovilo 14 % domácích obyvatel (obrázek 4.3). Mezi místními obyvateli a návštěvníky byl zjištěn statisticky významný rozdíl ($\chi^2 = 44,84; p < 0,05$).

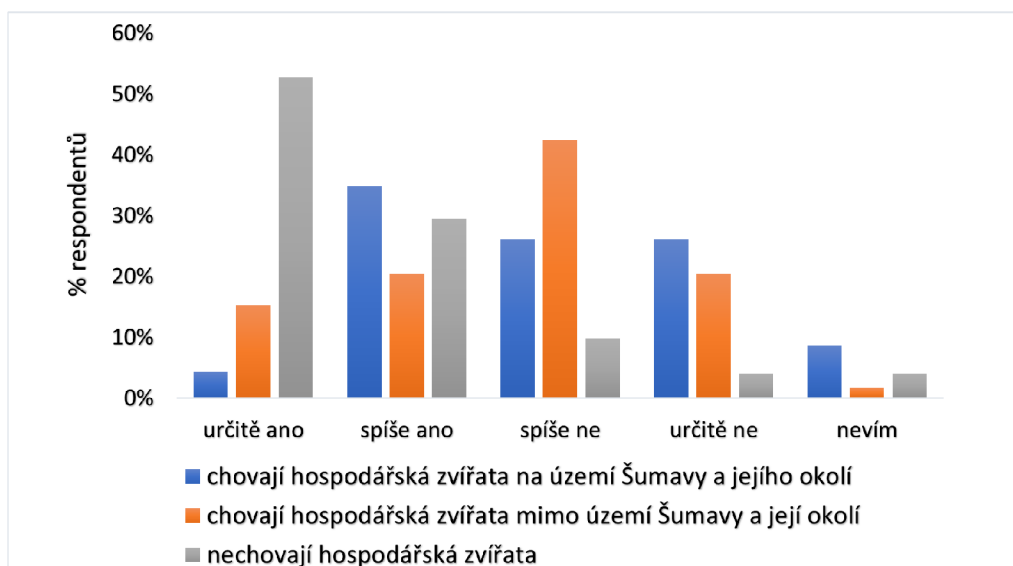
Obrázek 4.3: Názor respondentů, zda podle nich vlk patří na Šumavu

Významný rozdíl v typu odpovědí byl vysledován u skupiny myslivců (obrázek 4.4). Téměř 40 % myslivců si spíše myslí, že vlk na Šumavu nepatří, a dalších 24 % s přítomností vlka určitě nesouhlasí. Avšak i podstatná část myslivců (35 %), si myslí, že by vlk na Šumavu patřit měl. Naproti tomu lidé neprovozující myslivost jsou z 80 % přesvědčeni, že vlk má na Šumavě mít své místo.

Obrázek 4.4: *Názor myslivců, zda podle nich vlk patří na Šumavu*

Rozdílný výběr odpovědí byl také zpozorován mezi chovateli hospodářských zvířat. Většina místních chovatelů (52 %), ale i větší část chovatelů vzdálenějších (62 %), si myslí, že vlk na Šumavu nepatří. Oproti tomu 82 % dotázaných, kteří hospodářská zvířata nechovají, jsou přesvědčeni, že vlci na Šumavu patří (obrázek 4.5). Postoje místních chovatelů a respondentů, kteří nechovají hospodářská zvířata byly signifikantně odlišné ($\chi^2 = 32,93; p < 0,05$).

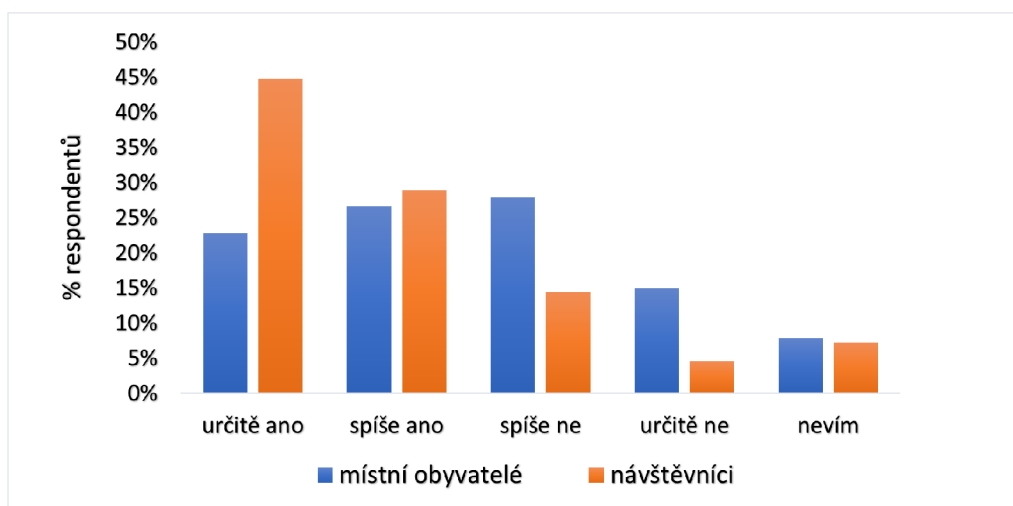

Obrázek 4.5: *Názor chovatelů hospodářských zvířat, zda podle nich vlk patří na Šumavu*

4.5 Myslíte si, že vlk má v naší přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu?

K této otázce se obě skupiny respondentů stavěly odlišně. Téměř 45 % návštěvníků si určitě myslí, že vlk má v přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu, a dalších 29 % s tím spíše

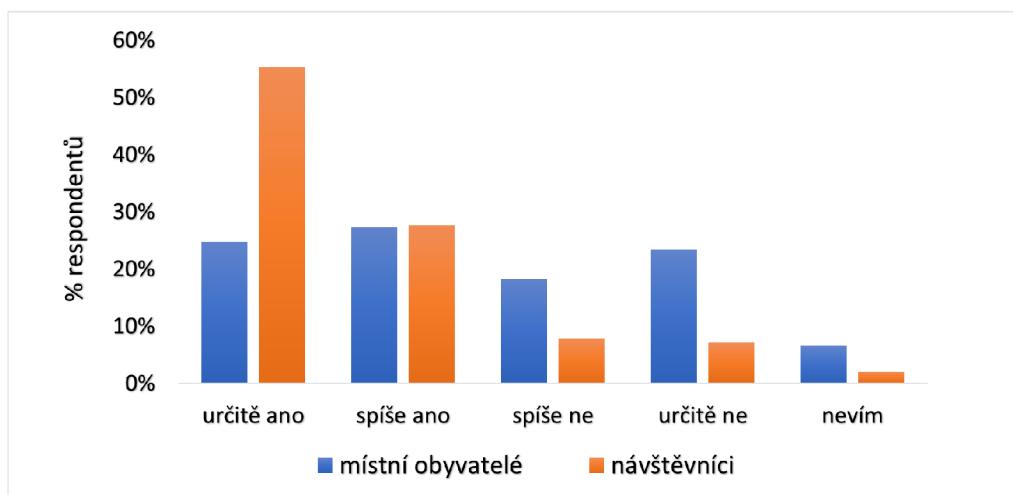
souhlasí. U místních obyvatel byl podíl takto odpovídajících menší, 23 % obyvatel s tím určitě souhlasí a 27 % s tím spíše souhlasí. Určitá část místních (28 %) si spíše nemyslí, že vlk má v přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu a 15 % lidí si to nemyslí určitě. Můžeme tedy říci, že návštěvníci mají k důležitosti vlků v přírodě shovívavější názory než místní obyvatelé (obrázek 4.6).

Obrázek 4.6: *Myslíte si, že vlk má v naší přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu?*

4.6 Postoj respondentů k ochraně vlka obecného v České republice

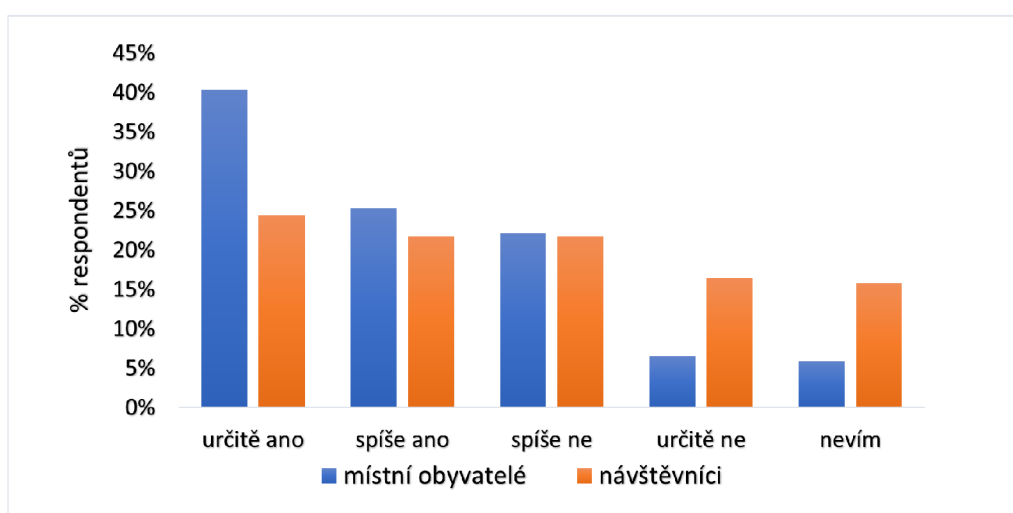
Postoje dotázaných na otázku, zda je podle nich dobře, že je vlk chráněným druhem, byly z větší části pozitivní (obrázek 4.7). Hlavně odpovědi návštěvníků byly spíše kladně jednostranné. Určitě ano odpovědělo přes 55 % a spíše ano pak 28 % z nich, celkem tedy 83 % pozitivních reakcí od návštěvníků. Zbýlých 8 % si spíše nemyslí, že by měl být vlk chráněný a 7 % si to nemyslí určitě. Z místních obyvatel se také většina zastává názoru, že je správné označovat vlky jako chráněný druh (25 % určitě ano, 27 % spíše ano). Avšak míra negativních odpovědí je také značná, 18 % místních spíše nesouhlasí s ochranou vlků, 23 % s ní zcela nesouhlasí a 7 % neví, zda vlky chránit. Odpovědi místních obyvatel se významně lišily od odpovědí návštěvníků ($\chi^2 = 40,80; p < 0,05$).

Obrázek 4.7: Je podle Vás dobře, že je vlk v České republice chráněným druhem?

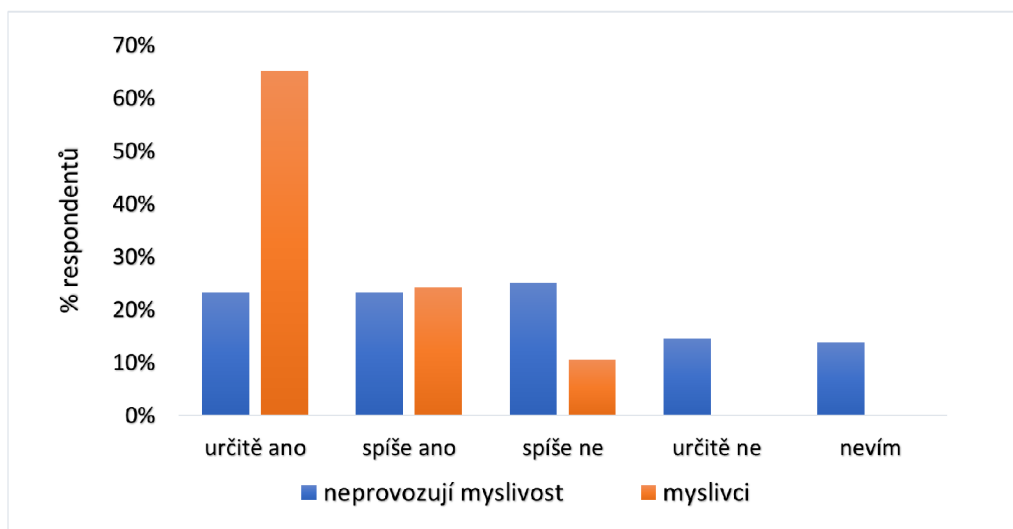
4.7 Je nutné vlka regulovat lovem, aby se nepřemnožil?

S případnou regulací vlků, by dle průzkumu souhlasila většina místních obyvatel (obrázek 4.8). Určitě pro lov vlků bylo 40 % a spíše pro lov pak 25 % z nich. Určitá část místních však také s lovem vlků nesouhlasí, spíše ne odpovědělo 22 % a určitě ne 7 % dotázaných. U návštěvníků nebyly odpovědi tolik jednoznačné. Přibližně 24 % z nich určitě s regulací souhlasí, 22 % pak spíše souhlasí. Avšak zhruba 22 % návštěvníků spíše lov neschvaluje a 16 % ho určitě neschvaluje. Také 16 % turistů nemá na otázku jasný názor, tedy neví, zda je nutné vlky regulovat či ne. Mezi odpověďmi místních obyvatel a návštěvníků, na otázku případné regulace vlků, byla zjištěna také statistická odlišnost ($\chi^2 = 20,06; p < 0,05$).

Obrázek 4.8: Je nutné vlky regulovat lovem, aby se nepřemnožili?

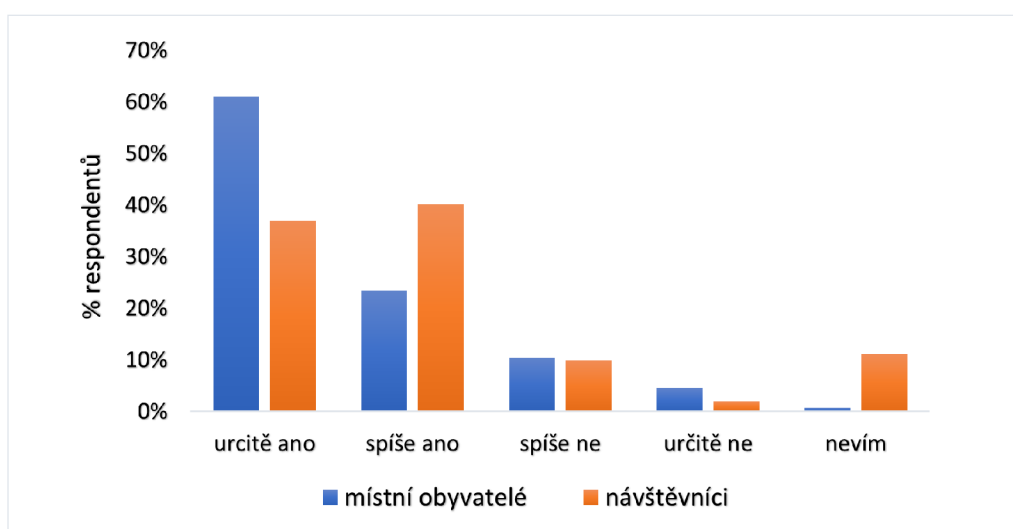
Zajímavé také může být srovnání s postoji myslivců viz obrázek 4.9. Přes 65 % myslivců určitě souhlasí s tím, že je nutné vlky regulovat a dalších 24 % s tím spíše souhlasí. Tedy bezmála 90 % z celkového počtu myslivců se přiklání k regulaci vlků. Zbýlých necelých 11 % myslivců spíše nesouhlasí s lovem vlků.

Obrázek 4.9: Názor myslivců, zda je nutné vlky regulovat lovem, aby se nepřemnožili

4.8 Způsobuje vlk škody na hospodářských zvířatech?

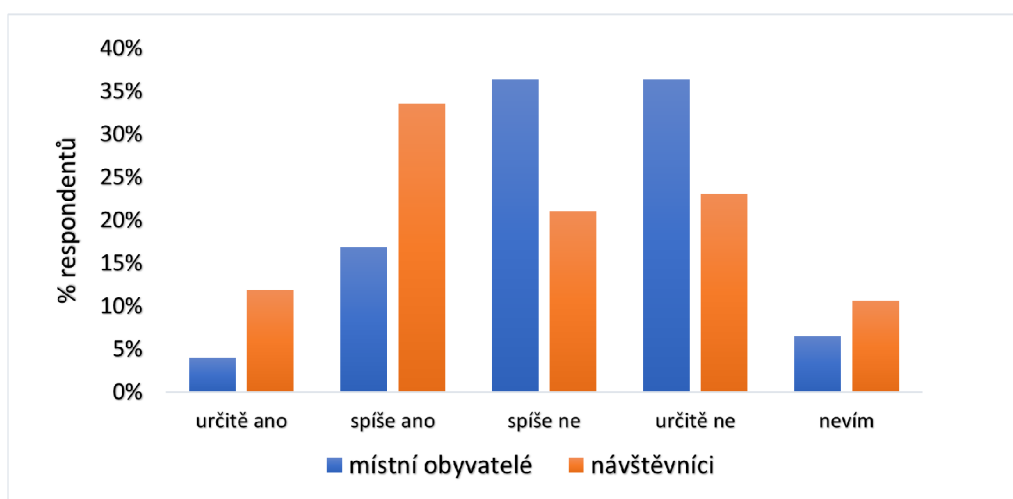
U otázky, zda vlci způsobují škody na hospodářských zvířatech, projevila většina dotázaných povědomí o těchto občasných útocích (obrázek 4.10). Jednoznačnější odpovědi byli u skupiny místních obyvatel. Na tom že vlci určitě způsobují škody na hospodářských zvířatech se shodlo 61 % z nich, dalších 23 % si to spíše myslí. Také přibližně 15 % místních si spíše nebo určitě nemyslí, že vlci způsobují škody na hospodářských zvířatech, což může být malou zajímavostí, jelikož u návštěvníků je takto přesvědčených menší počet, celkem 12 % (10 % spíše ne, 2 % určitě ne). Návštěvníci Šumavy nejvíce odpovídali na možnost spíše ano (40 %) a určitě ano (37 %). Určitá část návštěvníků (11 %) nevěděla o tom, zda vlci způsobují nějaké škody a zvolila možnost nevím.

Obrázek 4.10: Způsobuje vlk škody na hospodářských zvířatech?

4.9 Napadá vlk hospodářská zvířata pouze v případě, kdy je v jeho okolí nedostatek volně žijící zvěře?

Přibližně 73 % místních obyvatel je přesvědčeno o tom, že vlci nenapadají hospodářská zvířata jen v případě, kdy by v jejich okolí byl nedostatek volně žijící zvěře (dohromady spíše ne a určitě ne) (obrázek 4.11). Lze říci, že dle této většiny místních vlci útočí na hospodářská zvířata bez ohledu na to, kolik je jejich okolí lesní zvěře. Nicméně i necelých 21 % místních obyvatel si myslí, že vlci útočí na hospodářská zvířata jen v případě nedostatku okolní volně žijící zvěře. Naproti tomu odpovědi návštěvníků nebyly tolik jednostranné. Celkem 45 % z nich si myslí, že vlci napadají hospodářská zvířata pouze při nedostatku volně žijící zvěře, přičemž jen určitě si to myslí 12 % a spíše 33 % dotázaných. Podobně velká skupina návštěvníků (44 %) odpovídala na otázku opačně, tedy 21 % spíše ne a 23 % určitě ne. Přibližně 11 % návštěvníků označilo možnost nevím.

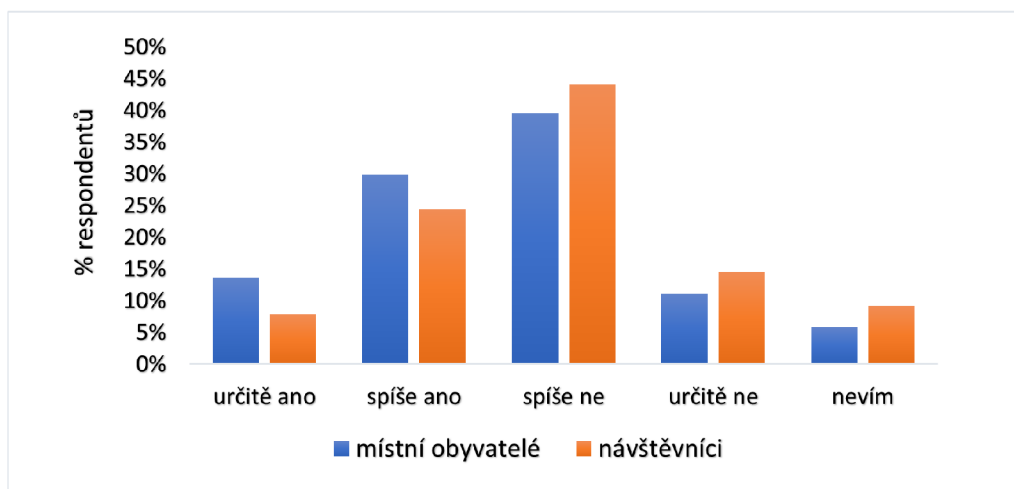

Obrázek 4.11: Napadá vlk hospodářská zvířata pouze v případě, kdy je v jeho okolí nedostatek volně žijící zvěře?

4.10 Způsobuje vlk velké škody na lesní zvěři?

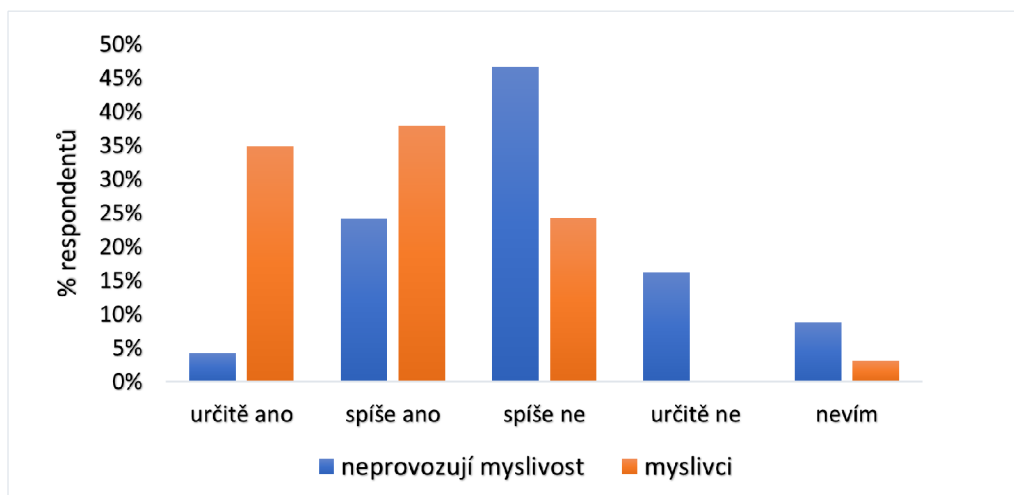
Obě skupiny respondentů volili nejčastěji odpověď spíše ne, z čehož větší podíl takto odpovídajících byl na straně návštěvníků (44 %, viz obrázek 4.12). Druhá nejčastější odpověď obou skupin byla odpověď spíše ano, kde naopak takto častěji odpovídali místní obyvatelé (30 %). Dále také 14 % místních udávalo odpověď určitě ano a 11 % určitě ne. Z návštěvníků odpovědělo necelých 15 % určitě ne a 8 % určitě ano. Názory obou skupin byly poměrně různorodé, a ne příliš odlišné. Avšak k odpovědi ano (dohromady určitě ano a spíše ano) se více přikláněli místní obyvatelé (44 %), než návštěvníci (32 %). Naopak pro celkovou odpověď ne (dohromady určitě ne a spíše ne) byli více návštěvníci (59 %) než místní obyvatelé (51 %). Opět lze říci, že návštěvníci projevili k vlkům mírnější postoj než místní obyvatelé.

Zajímavý může být pohled na názory myslivců, kteří projevili ve většině jednostranný názor (obrázek 4.13). Celkem 73 % myslivců je toho názoru, že vlci způsobují velké škody

Obrázek 4.12: Způsobuje vlk velké škody na lesní zvěři?

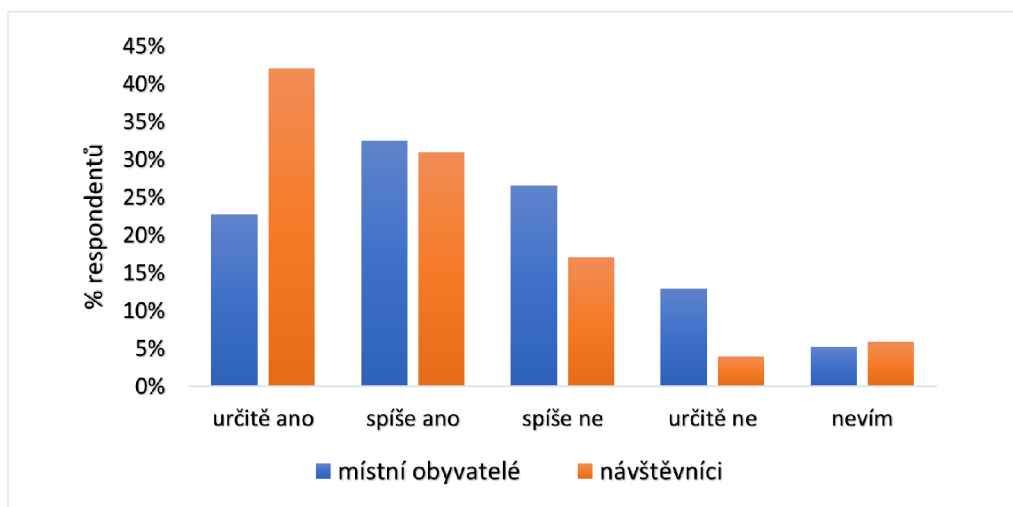
na lesní zvěři (35 % určitě ano, 38 % spíše ano). Avšak i určitá část myslivců (24 %) si spíše nemyslí že tomu tak je.

Obrázek 4.13: Názory myslivců na to, zda vlk způsobuje velké škody na lesní zvěři

4.11 Je vlk důležitý pro regulaci počtu lesní zvěře?

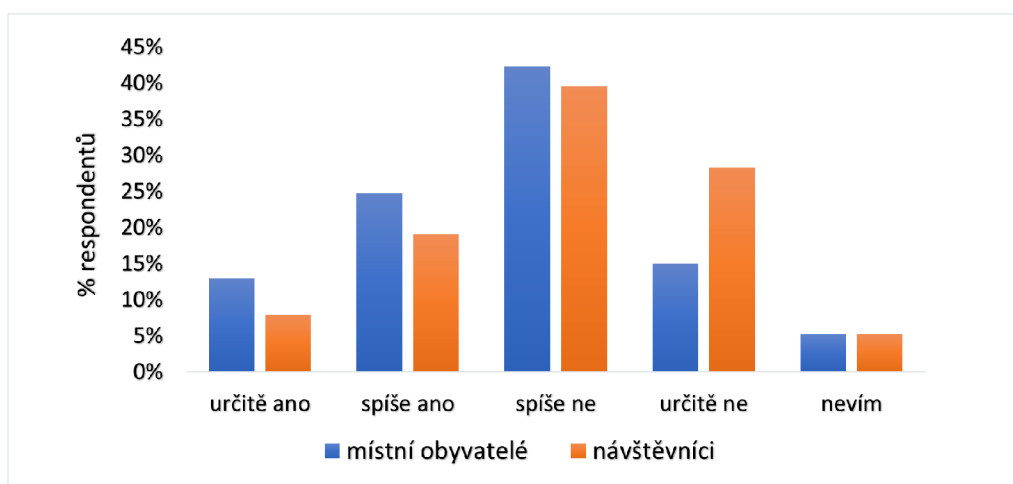
Na otázku, zda je vlk důležitý pro regulaci počtu lesní zvěře odpověděla většina dotázaných kladně (obrázek 4.14). Větší zastoupení kladných odpovědí je na straně návštěvníků, 42 % je určitě přesvědčeno a 31 % je spíše přesvědčeno o důležitosti vlka jakožto regulátora lesní zvěře. Tedy dohromady 73 % kladných odpovědí ze strany návštěvníků, u místních obyvatel je to pak 55 % kladných odpovědí (dohromady spíše ano a určitě ano). Necelých 40 % místních si spíše či určitě nemyslí, že je vlk důležitý pro regulaci počtu lesní zvěře, což je také poměrně velká skupina. U návštěvníků je takto odpovídajících méně, přibližně 21 %. Postoje k této otázce byly odlišné v závislosti k příslušnosti k dané skupině ($\chi^2 = 19,53; p < 0,05$).

Obrázek 4.14: Je vlk důležitý pro regulaci počtu lesní zvěře?

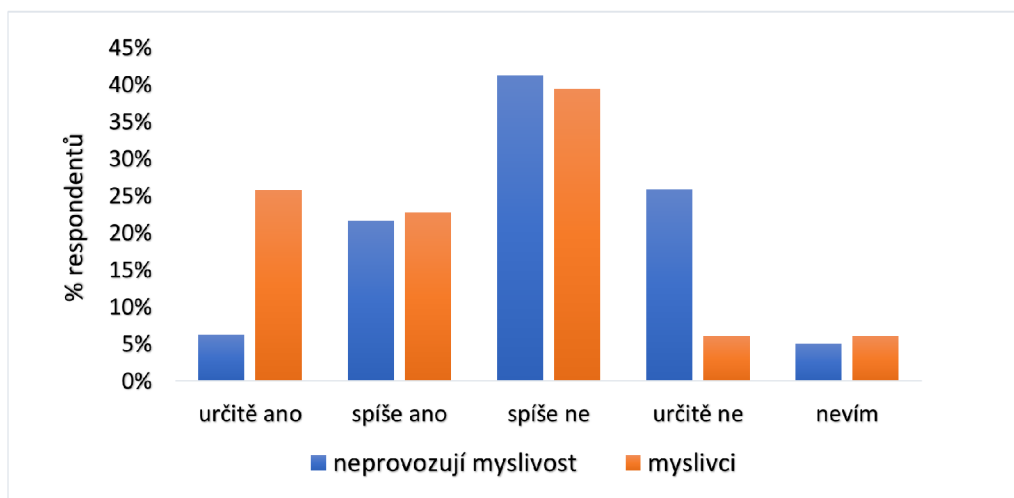
4.12 Je vlk pro člověka nebezpečný?

Většina místních obyvatel (57 %) i většina návštěvníků (68 %) byla toho názoru, že vlk spíše či určitě pro člověka nebezpečný není. Procento respondentů, kteří si myslí, že vlk pro člověka spíše či určitě nebezpečný je, bylo vyšší u skupiny místních obyvatel, celkem 38 % (dohromady spíše ano a určitě ano). Ze skupiny návštěvníků odpovídalo spíše či určitě ano 27 % dotázaných. Z obrázku 4.15 je patrné, že častěji vnímají vlka jakožto člověku nebezpečného místní obyvatelé, a to více než ve třetině případů.

Obrázek 4.15: Je vlk pro člověka nebezpečný?

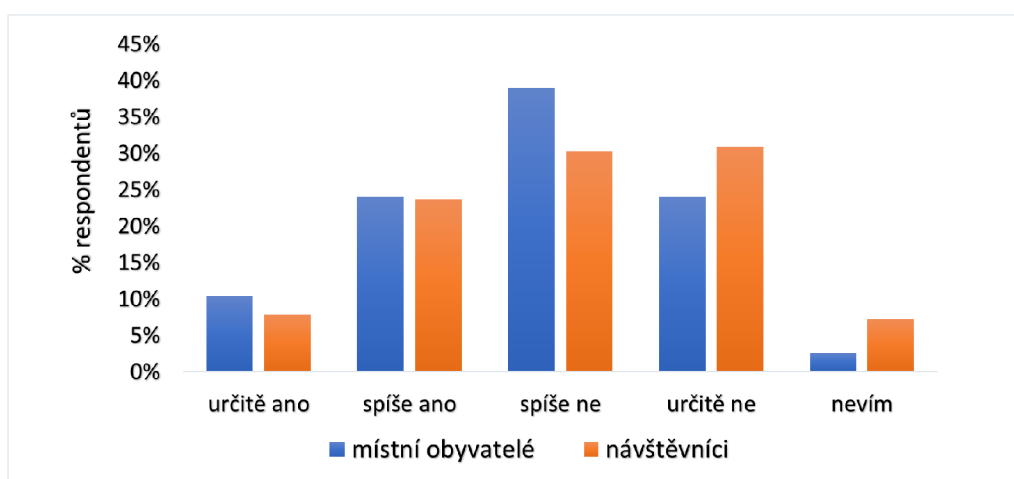
Názory šumavských myslivců na nebezpečnost vlka byly poměrně rozpolcené, přibližně polovina myslivců odpovídala, že vlk je člověku nebezpečný a polovina odpovídala opačně (obrázek 4.16). Odpověď však byla závislá na tom, zda respondent provozuje myslivost či nikoliv ($\chi^2 = 28,40; p < 0,05$).

Obrázek 4.16: Názor myslivců, zda je vlk člověku nebezpečný

4.13 Bál/a byste se jít do lesa, když byste věděl/a o možném výskytu vlka?

Většina dotázaných respondentů by se nebála jít do lesa, ve kterém by se teoreticky mohli střetnout s vlky. Nebyl zjištěn statisticky průkazný rozdíl v odpovědích obou tázaných skupin, 61 % místních obyvatel i návštěvníků by se spíše či určitě nebáli jít do lesa, ve kterém by mohli narazit na vlky. Přibližně 24 % respondentů z obou skupin by se pak spíše báli jít do lesa, 10 % místních obyvatel a 8 % návštěvníků by se určitě báli jít do takového lesa (obrázek 4.17).

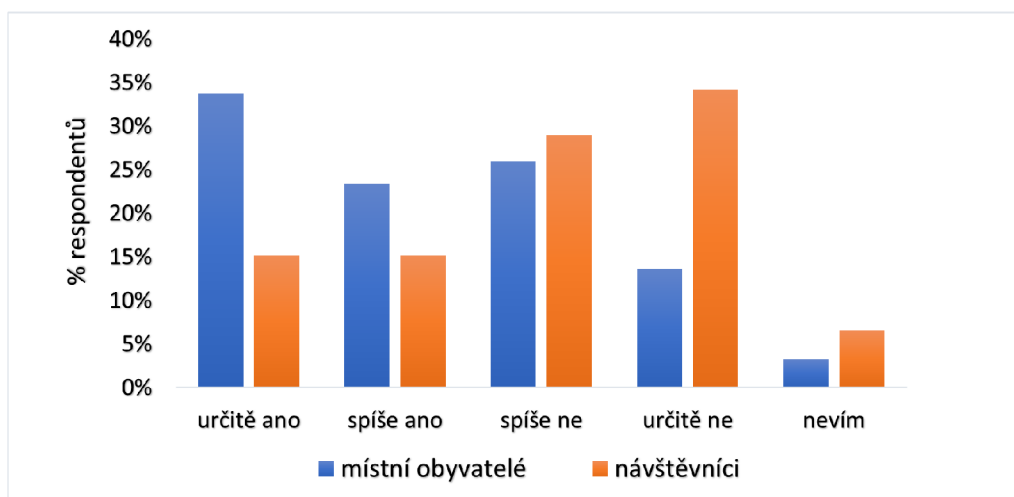

Obrázek 4.17: Bál/a byste se jít do lesa, když byste věděl/a o možném výskytu vlka?

4.14 Vadilo by Vám další samovolné šíření vlka v ČR?

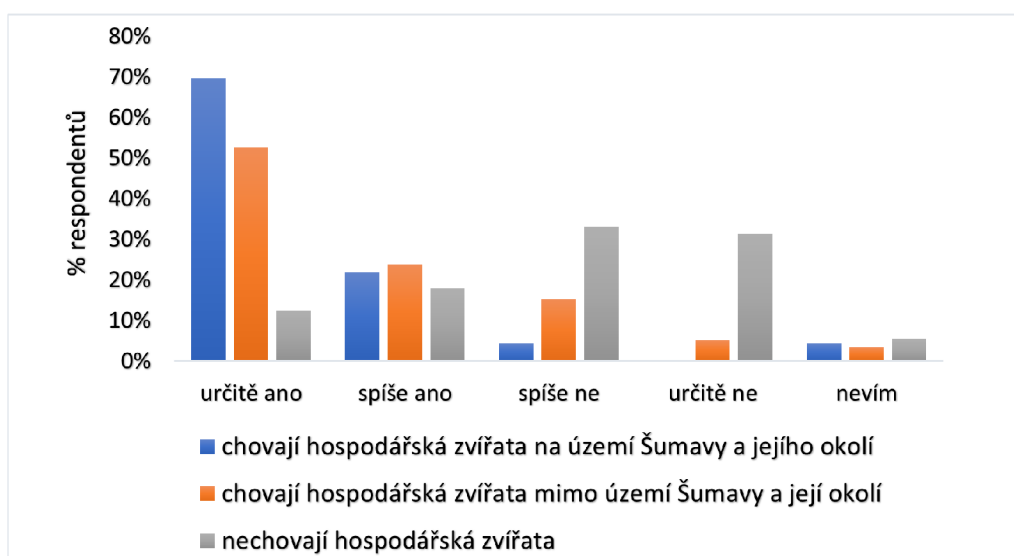
Tato otázka zjišťovala, zda by respondenti tolerovali případné šíření vlků do nových oblastí v České republice. Přibližně 57 % místních obyvatel označili možnost určitě či spíše ano,

oproti tomu návštěvníků takto odpovídalo jen 30 %. Většina návštěvníků (63 %) se shodlo na názoru, že jim další případné šíření vlků spíše či určitě nevadí. Asi 40 % místních obyvatel by také nevadilo další šíření vlků (obrázek 4.18). Odpovědi obou sledovaných skupin respondentů se významně lišily ($\chi^2 = 29,09; p < 0,05$). Návštěvníci tedy projeví vstřícnější postoj k šíření vlků než obyvatelé Šumavy.

Obrázek 4.18: Vadilo by Vám další samovolné šíření vlka v ČR?

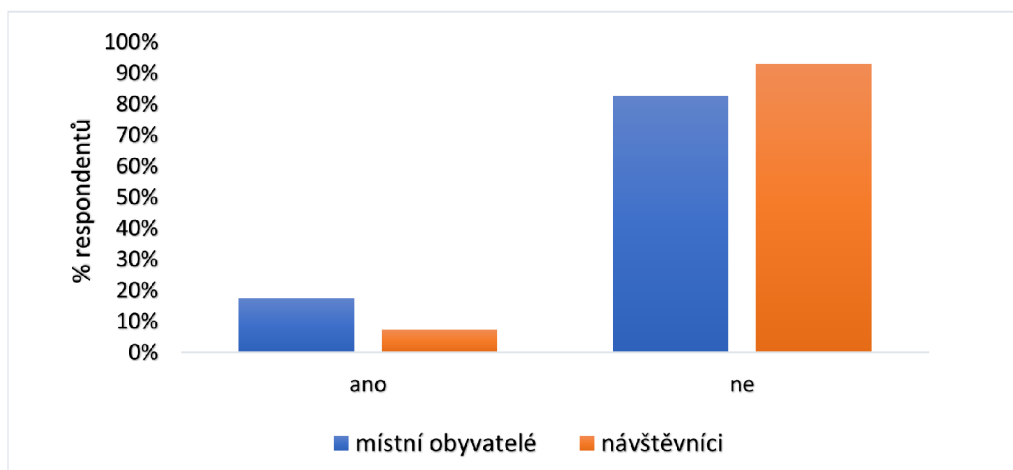
Ve skupině respondentů, kteří nesouhlasili s šířením vlka (odpovídali určitě ano či spíše ano), byli ve velké míře chovatelé hospodářských zvířat (obrázek 4.19).

Obrázek 4.19: Názor chovatelů hospodářských zvířat na další případné šíření vlků v ČR

4.15 Kontakt s vlkem ve volné přírodě

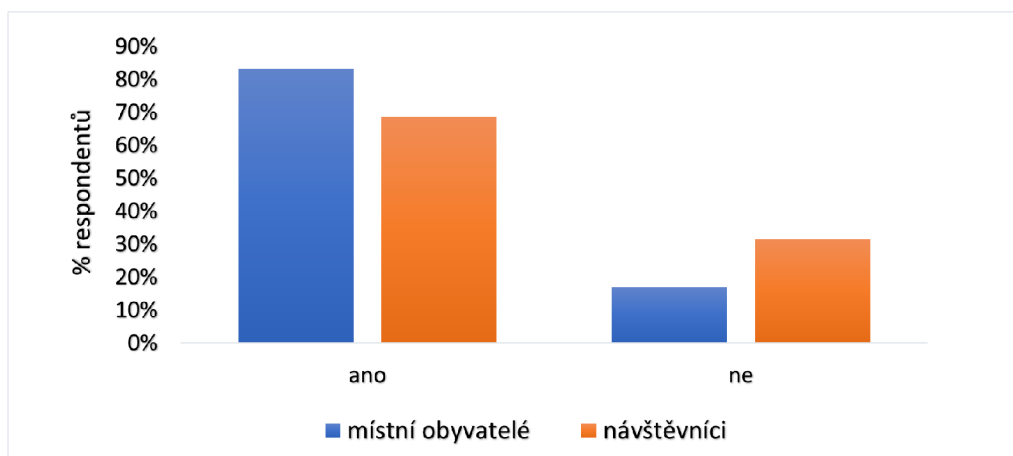
V této otázce byli respondenti dotázáni, zda někdy spatřili vlka ve volné přírodě. Více lidí, kteří měli osobní zkušenost s vlky bylo na straně místních obyvatel (necelých 18 %), méně pak bylo návštěvníků (7 % viz obrázek 4.20).

Obrázek 4.20: Setkali jste se někdy s vlkem ve volné přírodě?

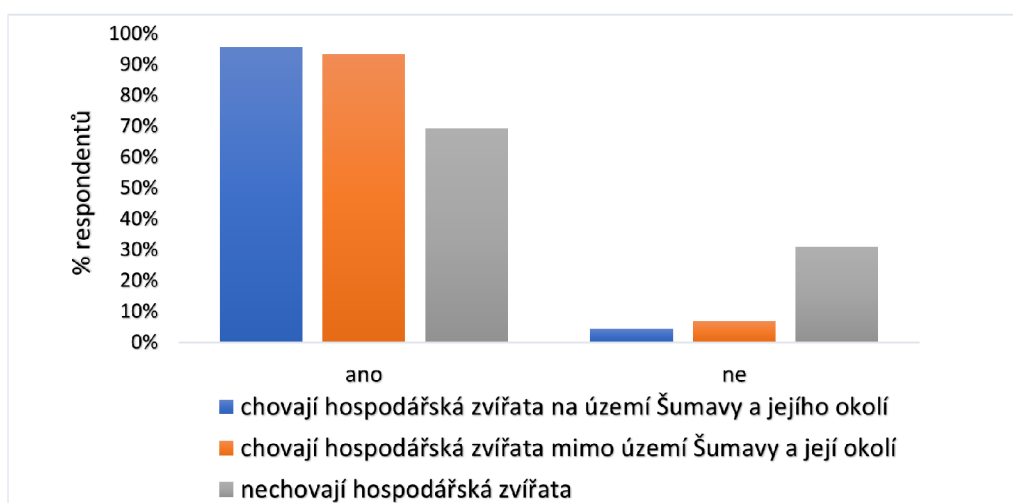
4.16 Povědomí respondentů o finanční náhradě za škody způsobené vlky

Tato otázka zjišťovala přehled respondentů o možnosti státem poskytované finanční náhrady za škody způsobené velkými šelmami na hospodářských zvířatech. Přibližně tři čtvrtiny všech respondentů uvedly, že vědí o poskytované finanční náhradě, z čehož častěji o náhradě věděli místní obyvatelé (obrázek 4.21).

Obrázek 4.21: Víte o tom, že stát poskytuje finanční náhradu za škodu způsobenou divokými šelmami na hospodářských zvířatech?

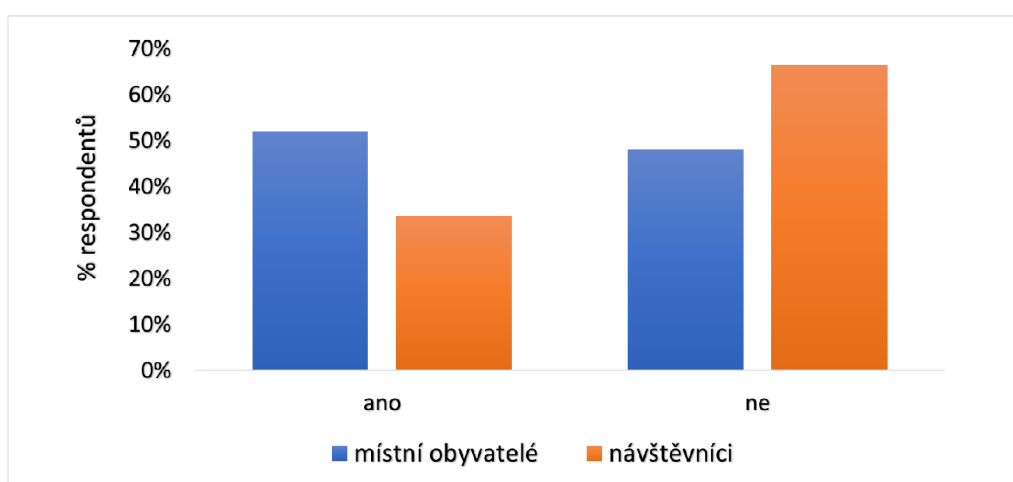
Dobrý přehled o finanční kompenzaci ukázali také chovatelé. V průměru 95 % z nich vědělo o možné kompenzaci jejich případných ztrát (obrázek 4.22).

Obrázek 4.22: Povědomí chovatelů hospodářských zvířat o finanční náhradě za škody způsobené velkými šelmami

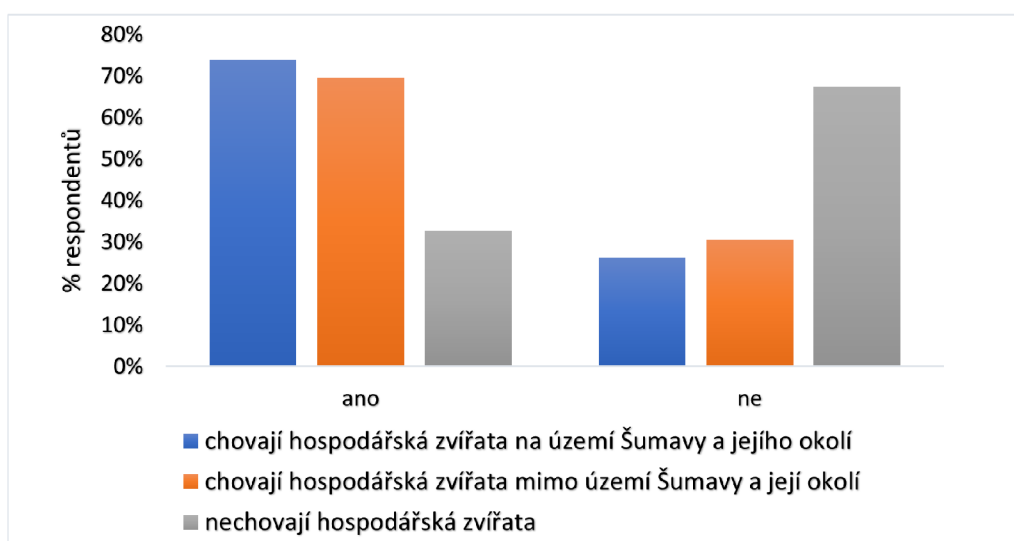
4.17 Povědomí respondentů o poskytované dotaci na ochranu stáda před velkými šelmami

Následující otázka zjišťovala, zda respondenti vědí o možnosti státem poskytované dotace na ochranu stáda před velkými šelmami. Povědomí o této dotaci prokázala menší část respondentů než povědomí o finanční náhradě v předchozí otázce. Větší polovina místních obyvatel (52 %) ví o možnosti této dotace, zbylých 48 % o ní neví. Z návštěvníků má povědomí o dotaci třetina dotázaných (obrázek 4.23).

Obrázek 4.23: Víte o možnosti poskytované dotace na ochranu stáda před velkými šelmami?

Nicméně je důležité, aby povědomí o poskytované dotaci měli lidé chovající hospodářská zvířata, zejména ti z oblasti Šumavy a blízkého okolí. Téměř 74 % místních chovatelů a 70 % chovatelů z jiné části republiky ví o státem poskytované dotaci. To znamená, že více než jedna čtvrtina všech dotázaných chovatelů o této dotaci neví (obrázek 4.24).

Obrázek 4.24: *Povědomí chovatelů hospodářských zvířat o poskytované dotaci na ochranu stáda před velkými šelmami*

5 Diskuse

5.1 Povědomí respondentů a ochrana vlka

Z výsledků výzkumu můžeme říci, že povědomí veřejnosti o počtech vlků na Šumavě je dobré, 49 % návštěvníků a 58 % místních obyvatel správně odhadlo velikost jejich populace. Část místních obyvatel měla tendenci spíše nadhodnotit reálný počet vlků, kdežto asi jedna třetina návštěvníků mírně podcenila jejich počty. K podobnému výsledku došla i studie ze Slovenska. V průzkumu veřejného mínění se dotazovali na početnost vlků v celém Slovensku. Z místních obyvatel odpovědělo 37 % správně, u turistů pak 36 % (Wechselberger et al., 2005). K méně přesným odhadům ze strany veřejnosti došla Machalová (2011), v jejím výzkumu početnost vlků nadhodnocovalo téměř 90 % dotázaných. Je však potřeba říci, že v daném výzkumu z Beskyd se dotazovala formou otevřené otázky a na početnost v rámci celé České republiky. Pro mnohé respondenty, kteří se problematikou vlků vůbec nezajímají, mohl být tento odhad složitý.

Na otázku zda si respondenti myslí, že počty vlků na Šumavě klesají, stagnují nebo rostou, odpovídala velká většina respondentů také správně (88 % místních obyvatel a 73 % návštěvníků uvedlo, že počty vlků rostou). Jak informuje Národní park Šumava, počet vlků v oblasti se poslední roky zvyšuje (Dvořák et al., 2022). Lze tedy říci, že místní obyvatelé i návštěvníci mají dobrý přehled o kolísavosti stavu vlků na Šumavě. Nebyl zjištěn výrazný rozdíl odpovědí obou dotázaných skupin, jen o něco málo místních obyvatel odpovědělo na otázku přesněji než návštěvníci, což však lze předpokládat, vzhledem k tomu že v oblasti trvale žijí a jejich přehled o okolní přírodě by měl být vyšší.

Dále byli respondenti dotazováni na otázku, zda je dobře že je vlk obecný v České republice chráněným druhem. S otázkou souhlasily více než čtyři pětiny návštěvníků. Také větší polovina místních obyvatel byla toho názoru, že je potřeba vlky chránit, avšak více než 40 % místních spíše či určitě nevidí potřebu označovat vlka jako chráněný druh. V Chorvatsku byli respondenti dotazováni na otázku, zda by měli být vlci zcela chráněni. Zde mohou totiž být vlci zastřeleni v ojedinělých případech jako například sebeobrana nebo ochrana hospodářských zvířat. Výsledky byly následující. V oblasti s nižším výskytem vlků odpovídala větší část dotázaných kladně či neutrálně. Naopak v oblasti s vyšším počtem vlků, kde vlci i působí škody na hospodářských zvířatech, souhlasila s úplnou ochranou vlků pouze čtvrtina dotázaných (Majić, 2007). Z výsledků této diplomové práce vyplývá, že se k situaci podobně staví i respondenti ze Šumavy. Návštěvníci, kteří mají nižší pravděpodobnost se konfrontovat s vlky než místní, se k ochraně vlků stavějí příznivěji. Oproti tomu u místních obyvatel, mezi kterými je i větší zastoupení chovatelů, je i velká část takových, kteří s ochranou vlků nesouhlasí. Ze zjištěných poznatků vyplývá, že je důležité pracovat s místní veřejností, informovat je o možnostech ochrany pasených zvířat,

neboť tolerance a případná podpora ze strany místních je klíčovým bodem pro udržení vlčí populace v naší přírodě.

U otázky zdali je nutné vlka regulovat lovem, byl opět zpozorován rozdíl mezi názory místních obyvatel a návštěvníků. Návštěvníci projeví ve větší míře nesouhlas či neutrální postoj k regulaci vlků než místní obyvatelé, mezi kterými bylo naopak více těch, kteří by s lovem souhlasili. K podobným názorům na regulaci vlků dospěla také Machalová (2011). Více než polovina místních obyvatel Beskyd byla pro regulaci. V jejím výzkumu byla také jedna třetina návštěvníků pro lov vlků, v této práci to bylo o něco více (46 % návštěvníků). Stejně jako v této práci, i Machalová (2011) zjistila rozdíl mezi odpověďmi místních obyvatel a návštěvníků. Rozhodující bylo také to, jaký vztah má respondent k myslivosti, či chovu hospodářských zvířat. Ve výzkumu z Finska (Bisi et al., 2007) byl také zjištěn rozdíl odpovědí mezi lidmi, kteří žijí na území výskytu vlků a těmi kteří žijí jinde. V regionu, kde se vlci stabilně vyskytují, byla pro jejich regulaci polovina dotázaných. Lidé akceptovali jejich přítomnost, ale ne v současném množství. Zajímavé však je, že ty nejvíce negativní názory na vlky, které souvisely s otázkou vymezení oblastí bez výskytu vlků, pocházely od respondentů, kde bylo vlků málo nebo téměř žádní. Stejně jako na Šumavě i zde byli pro regulaci vlků nejvíce myslivci (Bisi et al., 2007). Pro podporu regulace vlků byl prováděn samostatný průzkum ve Švédsku. I zde byli nejvíce pro vlčí regulaci myslivci, zejména pak ti, kteří žili na území s hojným výskytem vlků. Hlavními důvody pro regulaci bylo snížení rizika napadení hospodářských zvířat a ztráta přirozeného vlčího ostychu, a následný příchod do obydlených oblastí (Ericsson et al., 2003). Také v Chorvatsku se k lovu vlků nejvíce přikláněli obyvatelé z oblastí s vysokým počtem vlků (Majić, 2007). Názor na tuto otázku není u veřejnosti zcela jednotný. V průběhu času se může různě měnit, což záleží na několika faktorech. Například vysoce medializované zabíjení hospodářských zvířat vlky, či případné napadení člověka by mohlo názory lidí na lov vlků ovlivnit (Majić, 2007). Navíc je nutné definovat co znamená „přemnožení vlků“. Na tento pojem může mít každý svůj subjektivní názor, který může záviset na různých okolnostech. Je proto potřebné pracovat s veřejností, zjišťovat jaký by například mohl být únosný počet vlků, jak z pohledu místních obyvatel, ale i odborníků, a z hlediska prostředí ve kterém žijí.

5.2 Ekologická role vlka

Téměř tři čtvrtiny návštěvníků se shodlo na názoru, že vlk má v přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu. Ve skupině místních obyvatel bylo zastoupení takto odpovídajících menší, s otázkou souhlasila přibližně polovina z nich. Podobné postoje k vlkům měla i veřejnost v Beskydech. Respondenti zde byli dotazováni na to, jak vidí působení velkých šelem v přírodě, tedy zdali jsou užitečné, zbytečné nebo škodlivé. Vlk byl z velké části turistů Beskyd označen za užitečného, oproti tomu polovina místních obyvatel jej označila za zbytečného až škodlivého. I zde byla zpozorována větší netolerance k působení a úloze vlků v přírodě ze strany místních obyvatel. Jako hlavní důvody negativnějších názorů místních, byly udávány útoky na hospodářská zvířata (Machalová, 2011).

Postoj k výskytu vlků na Šumavě byl pozitivnější ze strany návštěvníků. Více než tři čtvrtiny z nich souhlasí s názorem, že vlci na Šumavu patří. Ve skupině místních obyvatel pak byl menší počet takto souhlasících. Velmi podobné výsledky s výzkumem ze Šumavy měl i výzkum z CHKO Beskydy. Stejně jako v našem případě, i tam bylo pro výskyt vlků

v oblasti více návštěvníků než místních obyvatel. Jak tvrdí Machalová (2011), obyvatelé podhorských obcí mají o přítomnosti vlků negativnější mínění než ti, kteří tuto oblast navštěvují jen rekreačně. V Beskydech byla také potvrzena větší netolerance k vlkům jako součásti tamní přírody ze strany chovatelů hospodářských zvířat. Poměrně vysoká přízeň k vlkům ze strany veřejnosti byla zjištěna v sousedním Slovensku. Respondenti zde však nebyli dotazováni jen na vlky, ale i na další velké šelmy jako medvědy a rysy. I tak se však 82 % lidí postavilo k šelmám pozitivně a 10 % neutrálně. Tento pozitivní postoj lze vysvětlit tím, že na Slovensku je již dlouhou dobu stálá vlčí populace a lidé berou vlky jako normální část tamní přírody (Wechselberger et al., 2005). Určitá podobnost v odpovědích šumavských respondentů může také být s výzkumem z Chorvatska. Nejnižší podporu vlků tam zjistili v oblasti s rozšířeným chovem ovcí. Nicméně o čtyři roky později zde byl výzkum prováděn znovu, a názor lidí na vlka v přírodě se zlepšil. Tento posun je vysvětlován mimo jiné tím, že lidé začali vlka více akceptovat jako součást přírody a naučili se vedle něho žít (Majić, 2007). Vlci se na Šumavě pravidelně rozmnožují od roku 2017, a je pravděpodobné že je mnozí místní lidé za tuto krátkou dobu nestačili přijmout jako součást okolní přírody. Pokud se na Šumavě podaří udržet stálou vlčí populaci, které se zamezí způsobovat významné škody na hospodářských zvířatech, dá se očekávat, že názory lidí na vlky v krajině se budou časem posouvat více k pozitivnějším.

Většina respondentů z obou dotázaných skupin také projevila názor, že vlci nezpůsobují velké škody na lesní zvěři. Nicméně více respondentů kteří si myslí, že vlci způsobují velké škody na lesní zvěři, bylo na straně místních obyvatel. Podobně jako v této diplomové práci, tak i Machalová (2011) došla k závěru, že beskydští místní obyvatelé se stavějí častěji k vlkovi jakožto původci škod na lesní zvěři než návštěvníci. Na otázku v podobném smyslu byli dotazováni také respondenti na Slovensku (Wechselberger et al., 2005). Otázka zněla, zda vlci a rysové výrazně snižují populaci jelenů. Většina místních obyvatel měla na otázku negativní či nesouhlasný názor. Nicméně necelá čtvrtina místních si spíše či určitě myslela, že vlci a rysové populaci jelenů výrazně snižují, oproti tomu z dotázaných návštěvníků takto neodpověděl nikdo. Na Slovensku bylo také potvrzeno častější mínění k vlkům jakožto škůdcům na jelenech, kteří jsou součástí lesní zvěře, ze strany místních obyvatel.

Většina všech respondentů byla toho názoru, že je vlk důležitým regulátorem lesní zvěře, větší zastoupení takových odpovědí však bylo na straně návštěvníků. Velice podobné odpovědi na tuto otázku byly zaznamenány také u respondentů z Beskyd (Machalová, 2011). Návštěvníci zde také projevili k vlkovi kladnější názor, 75 % turistů odpovídalo spíše či určitě ano. Názory beskydských obyvatel byly vyrovnanější (50 % spíše či určitě ano a 40 % spíše či určitě ne), podobně jako v šumavském průzkumu. Respondenti, kteří volili záporné odpovědi často namítali, že dnes regulují zvěř především myslivci. Vlci jsou v přírodě velmi prospěšní. Pomáhají udržovat rovnováhu lesní zvěře, regulují počty srnců, jelenů a daňků a tím snižují škody způsobené okusem na sazeničkách stromků a pomáhají tak přirozené obnově lesa. Vlci také často odstraňují staré a nemocné jedince, tím přispívají ke zlepšení zdravotního stavu lesní zvěře (Navratvlku.cz, 2021e). Je důležité vědět o prospěšnosti vlků v přírodě, neboť čím více lidí bude informováno o hodnotách které vlci přírodě přinášejí, tím více lidí bude vlky brát jakožto přirozenou součást ekosystému.

5.3 Kontakt vlka s lidmi

Nejčastějším případem, kdy se vlci dostávají do konfrontace s lidmi, jsou vlčí útoky na hospodářská zvířata, nejčastěji ovce, kozy a telata. Na otázku, zda vlk způsobuje škody na hospodářských zvířatech, projevíly více než tři čtvrtiny obou sledovaných skupin respondentů povědomí o těchto útocích. Také v Chorvatsku se ptali respondentů, zda vlci způsobují velké škody na hospodářských zvířatech. Otázka tedy zněla trochu jinak než v tomto průzkumu, kde byli respondenti dotazováni spíše na povědomí o útocích. Nicméně výsledky opět ukázaly, že v oblasti, kde vlci žili v hojném počtu, byla veřejnost z větší části přesvědčena o tom, že vlci velké škody způsobují. Naopak v oblasti s nižším nebo téměř žádným výskytem vlků se i určitá část veřejnosti přiklání k tomu, že vlci velké škody nezpůsobují. Dotazováni zde byli také myslivci a lesníci, kteří potvrdili prakticky totožné odpovědi jako široká veřejnost. Tedy myslivci a lesníci z oblastí hustějšího výskytu vlků byli přesvědčeni o větších vlčích škodách než ti z oblastí s řídkým výskytem vlků (Bath et al., 2001). Také Machalová (2011) zkoumala v Beskydech názory veřejnosti na škody způsobené vlky. Na otázku, zda vlci způsobují velké škody na hospodářských zvířatech odpověděly více než dvě třetiny místních obyvatel ano. Naopak polovina návštěvníků byla přesvědčena, že vlci velké škody nezpůsobují, což je rozdíl oproti výsledku této diplomové práce, kdy i velká část návštěvníků uváděla že vlci škody na hospodářských zvířatech způsobují. Nicméně je nutné dodat, že respondenti v Beskydech byli dotazováni na to, zda vlci způsobují velké škody, nikoliv jen na škody jako v tomto průzkumu. Dalším rozdílným faktorem může být také to, že v době, kdy byl průzkum v Beskydech prováděn byl průměr ročních škod 5-10 stržených hospodářských zvířat, což je o dost méně, než je v současné době na Šumavě, kdy byl roční průměr v letech 2017-2020 90 kusů stržených hospodářských zvířat (Mokřý, 2021). To jsou pravděpodobně reálné důvody proč Šumavští místní obyvatelé i návštěvníci odpovídali ve většině případů spíše či určitě ano. Povědomí o škodách způsobených vlky však nemusí znamenat nic špatného. Naopak je dobře, že si většina veřejnosti uvědomuje možnost občasných útoků. Zejména místní obyvatelé a chovatelé se mohou včas připravit a předejít případným škodám na svých zvířatech.

U otázky, zda vlk napadá hospodářská zvířata pouze v případě, kdy je v jeho okolí nedostatek volně žijící zvěře byly názory místních a návštěvníků odlišné. Místní obyvatelé byli téměř ze tří čtvrtin přesvědčeni, že vlci napadají hospodářská zvířata bez ohledu na množství okolní volně žijící zvěře. Zatímco odpovědi návštěvníků se drobně rozcházel. Přibližně 11 % označilo možnost nevim, a zbylé dvě přibližně stejné skupiny návštěvníků se přiklání na jednu či druhou stranu. Je tedy patrné, že přesvědčení o této otázce není pro velkou část respondentů zcela jasné. Na stejnou otázku se dotazovali několika skupin respondentů ve třech různých oblastech také v Chorvatsku. Odpovědi byli poměrně rozmanité. Silnější polovina veřejnosti z oblasti s nižším výskytem vlků se přiklání k názoru, že vlci napadají hospodářská zvířata jen v případě nedostatku okolní lesní zvěře, avšak další třetina z nich si myslela opak. Oproti tomu větší polovina veřejnosti z oblasti s vyšším výskytem vlků, se přiklání k tomu, že vlci napadají hospodářská zvířata bez ohledu na množství okolní lesní zvěře (Bath et al., 2001). Názory obou skupin nebyly zcela jednostranné, podobně jako u odpovědí šumavských návštěvníků. Nicméně jak uvádí Bath et al. (2001), množství okolní lesní zvěře není závislé na pravděpodobnosti napadení hospodářských zvířat. Existují oblasti, kde vlci žijí v místech s hojným počtem lesní zvěře, a přesto dochází k občasným útokům na stáda. Z tvrzení vyplývá, že 73 %

místních šumavských obyvatel má o této otázce dobré povědomí. Avšak je důležité apelovat na chovatele hospodářských zvířat, aby náležitě zabezpečovali svá stáda a nedávali tak vlkům příležitost na ně zaútočit. Neboť čím lépe zabezpečíme hospodářská zvířata, tím více zamezíme i míněním o vlčích jakožto škůdcích.

Dobrym podkladem pro správné zabezpečení hospodářských zvířat může být poskytovaná dotace na ochranu stáda před velkými šelmami. Větší povědomí o této dotaci projeví místní obyvatelé. Nicméně je důležité aby zejména chovatelé hospodářských zvířat věděli o možnostech této pomoci. Velká část chovatelů věděla o možnosti této dotace, avšak více než čtvrtina o dotaci nevěděla. Neuspokojivým příkladem může být průzkum zabezpečení stád v chráněné krajinné oblasti Broumovsko z podzimu 2020. Pracovníci agentury ochrany přírody a krajiny zjistili 94 % nedostatečně zabezpečených ohrad (Navratvlku.cz, 2021d). Aby se předcházelo případným útokům vlků na hospodářská zvířata, je důležité pracovat s chovateli, poukazovat na možnost poskytované dotace a poskytnout odbornou pomoc při instalaci vhodného oplocení.

Dalším důležitým bodem pro zjištění přijetí vlků v přírodě, byla otázka zdali je vlk pro člověka nebezpečný. Větší polovina místních obyvatel a dvě třetiny návštěvníků byly toho názoru, že vlk pro člověka nebezpečný není. Nicméně přibližně třetina všech respondentů byla toho názoru, že vlk je člověku nebezpečný. Je trochu překvapivé, že tolik respondentů si myslí, že je vlk pro člověka nebezpečný, neboť více než 40 let není v Evropě znám případ, kdy by zdravý vlk zabil člověka (Linnell; Andersen et al., 2002). Ještě větší obavy z vlků prokázali respondenti na Slovensku (Wechselberger et al., 2005). Přes 60 % místních obyvatel označilo vlka jako člověku nebezpečného či dokonce hodně nebezpečného. Turisté na Slovensku se více přiklínali k názoru, že vlci jsou pro člověka neškodní, avšak odpovědi nebyly zcela jednostranné, 40 % turistů si myslelo že vlk je člověku nebezpečný. Respondenti v průzkumu často udávali, že berou vlky jako člověku nebezpečné zejména v případě, kdy jsou hladoví. Také respondenti v Beskydech projeví k nebezpečnosti vlků opatrné názory (Machalová, 2011). Vlka jako člověku nebezpečného zde častěji označovali také místní obyvatelé. Přibližně tři čtvrtiny beskydských obyvatel označili vlka za trochu či velmi nebezpečného, z návštěvníků takto odpovídalo asi 60 % dotázaných. Zbývající respondenti z obou skupin neviděli v setkání s vlky žádné nebezpečí. Názory na vlčí hrozbu se zabývali také v Chorvatsku (Bath et al., 2001). Respondentům byla položena otázka, zda si myslí, že v oblastech, kde vlci žijí v blízkosti lidí, jsou útoky na lidi běžné. Většina široké veřejnosti, myslivců i lesníků odpovídalo na otázku nesouhlasem. Větší část respondentů, kteří s tvrzením souhlasili ale byla na straně veřejnosti, to značilo lepší mínění o vlku, ze strany myslivců a lesníků, jakožto plachém zvířeti, které se člověku většinou vyhne. Myslivci v Chorvatsku projeví k vlkovi menší obavy než myslivci ze Šumavy. Nicméně je nutné zdůraznit že otázka v Chorvatsku byla položena trochu jinak, a je logické že většina myslivců odpovídala, že útoky na lidi nejsou běžné. Neboť za posledních 18 let bylo v Evropě a Severní Americe zaznamenáno jen dvanáct vlčích útoků na člověka, přičemž dva z nich byly smrtelné (oba v Severní Americe) (Dušková, 2021). Ačkoliv není pravděpodobnost napadení člověka zcela nemožná, lze ji považovat za velice nízkou a není důvod se přítomností vlků obávat. Ostražitě názory na setkání s vlky mohou být také způsobeny různými historickými bájemi, kdy byl vlk považován za symbol zla. Například v bibli byl vlk popisován jako nepřítel beránka. Známé jsou také různé pohádky, ve kterých je vlk vykreslován jako nebezpečí, například O červené karkulce, O neposlušných kůzlátkách, O třech prasátkách. Označení “zvlčel“ popisuje člověka, který je nezkrotný a divoký (Černý, 2000). Všechna tato negativní zpodobnění

vlka mohou v lidech vyvolávat pocit, že je vlk nebezpečné zvíře. Tyto zakořeněné názory mohou v lidech přebývat dlouho, avšak dlouhodobým a+bezproblémovým soužitím s vlky v okolní přírodě by se tento postoj mohl měnit k lepšímu.

Otázka nebezpečnosti vlků, do jisté míry souvisela s otázkou strachu chodit do lesa. Respondenti, kteří uváděli, že jsou vlci člověku nebezpeční, pak často odpovídali, že by se báli jít do lesa, kde by mohli na vlky narazit. K této otázce měli přibližně stejné postoje jak místní obyvatelé, tak návštěvníci. V průzkumu z Chorvatska byl zjištěn větší rozdíl mezi dotázanými na tuto otázku. Dotazovaní respondenti z oblasti s čtenějším výskytem vlků častěji odpovídali, že by měli strach jít do lesa. Oproti tomu respondenti z oblasti s nízkým či skoro žádným výskytem vlků projevili v menší míře strach jít do lesa ve kterém by mohli být vlci (Majić, 2007). Častější obavy z výskytu vlka v lese projevili také obyvatelé Beskyd, oproti návštěvníkům Beskyd, kteří projevili strach v menší míře (Machalová, 2011). Opačný trend odpovědí byl však zaznamenán u respondentů na Slovensku. Lidé žijící v blízkosti výskytu vlků projevili menší strach z setkání vlků než lidé žijící v oblasti, kde se vlci nevyskytují. Důvodem může být fakt, že lidé žijící v oblasti s vlky jsou na jejich přítomnost dlouhodobě zvyklí, a i přes jejich početnou populaci se nesetkávají s útoky na člověka (Wechselberger et al., 2005). Obě skupiny šumavských respondentů měli k této otázce přibližně podobné názory, většina dotázaných se přítomnosti vlka nebojí, avšak přibližně třetina z nich projevila určitý strach. Pro to, aby se lidé ještě méně báli vlčí přítomnosti je důležité pracovat s veřejností, poukazovat na plachost této šelmy a skutečnost že se vlk člověku raději vyhne. Vlčí útoky na lidi nejsou zcela běžnou záležitostí, a to ani v oblastech s mnohem větší hustotou vlčí populace, než je na Šumavě.

Zajímavým zjištěním této práce je počet lidí, kteří spatřili vlka ve volné přírodě. Necelá pětina dotázaných místních obyvatel potvrdila spatření vlka ve volné přírodě. Ve skupině návštěvníků byl počet lidí, kteří měli zkušenost s vlkem v přírodě menší. Také Machalová (2011) zaznamenala větší počet respondentů, kteří zpozorovali vlka, na straně místních obyvatel. V jiném výzkumu z Beskyd byl počet lidí, kteří se s vlkem ve volné přírodě setkali vyšší. Přímou zkušenost s vlkem zde uvedlo 37 % respondentů. Je však důležité zmínit, že v tomto průzkumu byli osloveni pouze lidé žijící v Beskydech a respondentů bylo výrazně méně. Značnou část zde tvořili myslivci a členové organizací zabývajících se ochranou vlka obecného, u kterých je pravděpodobnost setkání s vlky vyšší (Říhová, 2022). Velmi vysoké procento respondentů, kteří viděli vlka ve volné přírodě, bylo v Chorvatsku. K setkání s vlkem se zde přihlásilo více než 50 % respondentů, což lze vzhledem k plaché povaze vlka považovat za překvapivé. Navíc průzkum potvrdil že lidé, kteří se s vlkem v přírodě potkali, měli následně častěji pozitivnější postoj k této šelmě (Majić, 2007). Na Slovensku potvrdilo zpozorování vlka v přírodě v průměru 25 % všech respondentů, nejvíce z nich bylo ze skupiny lesníků. Zkušenost s tím, zda se respondent setkal s vlkem, neměla vliv na jeho následný pozitivní či negativní postoj k vlkům (Wechselberger et al., 2005). Pravděpodobnost zpozorovat vlka je tím vyšší, čím více člověk tráví čas v lese a oblasti, kde se vlci vyskytují. Vlk je velmi plaché zvíře a spatřit jej v naší přírodě je nevšední záležitost.

K případnému šíření vlků do dalších oblastí se kladněji stavěli návštěvníci Šumavy. Naopak více než polovina místních obyvatel projevila názor, že by další šíření vlků neakceptovali. K velké podpoře rozšiřování oblastí s vlky došla Machalová (2011). Přes 80 % návštěvníků a 71 % místních obyvatel vyslovilo názor, že jim spíše či určitě šíření vlků do dalších oblastí nevadí. Lidé, kteří nejvíce projevovali k šíření vlků negativní názory byli chovatelé hospodářských zvířat, stejně jako v případě průzkumu ze Šumavy. Podobné

názory na šíření vlků měli také respondenti z Finska (Bisi et al., 2007). Největší podporu k šíření vlků projeví lidé z měst a jižní oblasti, kde se vlci téměř nevyskytují. Zajímavým paradoxem může být fakt, že mnozí lidé z východní části země, kde se vlci vyskytují nejvíce, projeví k šíření vlků také pozitivní postoj. To nasvědčuje tomu, že jsou místní lidé na vlky zvyklí a nevidí problém s jejich soužitím rozšiřováním do nových území. Největšími odpůrci k této otázce byli finští lovci a chovatelé zvířat, zejména chovatelé sobů. Největší překážkou k větší akceptaci šíření vlků na Šumavě byly obavy z napadení hospodářských zvířat ze strany chovatelů. Jako dalším problémem se ukázal strach některých respondentů z možnosti napadení člověka.

5.4 Shrnutí hlavních poznatků a možná doporučení ke zlepšení veřejného mínění

Respondenti v průzkumu měli celkově k vlkům spíše neutrální či pozitivní postoje. Většina dotazovaných měla dobrý přehled o populaci této šelmy. Více než tři čtvrtiny všech respondentů vědělo, že počet vlků na Šumavě za poslední roky roste a více než polovina respondentů správně odhadovala přibližný počet vlků v oblasti.

Postoje místních obyvatel a návštěvníků Šumavy na působnost vlků na tomto území se však ve většině otázek rozcházel. Důležitým faktorem v názoru respondenta bylo také to, zda je myslivcem, či zda chová hospodářská zvířata.

Jako jeden z hlavních důvodů, bránících lepšímu přijetí vlků lidmi se ukázalo napadání hospodářských zvířat. Největší obavy z možných útoků projeví místní obyvatelé, zejména chovatelé. Lze chápat, že pokud vlk zaútočí na lidský majetek a provede značné škody, míra negativních mínění o vlčích poroste. Je však důležité snažit se o možné předcházení těchto útoků za pomoci vhodných preventivních nástrojů. Je zejména na chovatelích, aby zvážili možnost použití doporučovaných preventivních opatření, které pomohou minimalizovat či úplně eliminovat množství vlčích útoků. Nápomocným nástrojem, který by mohl pozvednout určité chovatele k pořízení ochranného opatření, může být i státem poskytovaná dotace na ochranu stád.

Druhou značnou překážkou k lepší akceptaci vlků je strach o bezpečí lidí. Většina respondentů sice byla toho názoru, že vlk pro člověka nebezpečný není, nicméně asi třetina respondentů projeví opačný názor. Lidskému bezpečí je vždy kladena velká pozornost. A právě pokud by se například objevil nějaký prokázaný útok zdravého vlka na člověka, mohlo by se mínění o vlčích změnit výrazně k horšímu. Útoky vlků na člověka sice jsou možné, avšak nejsou zcela běžnou záležitostí, a je pravděpodobné že se vlk člověku spíše obloukem vyhne. Je také potřebné vyvarovat se možným negativně medializovaným článkům a ověřovat si dané informace zaměřené na agresivitu a chování vlků.

Možným tématem do budoucna bude pravděpodobně koordinovaná regulace vlků. V průzkumu projeví velká část místních obyvatel a zejména myslivců názor, že by se vlci měli regulovat lovem. Důvodem je hrozba možného přemnožení a s tím spojené velké škody na hospodářských zvířatech a případně i na lesní zvěři. Lov vlků není v současné době možný, vlk je chráněn zákonem. V ojedinělých případech a po příslušné analýze dané situace může dojít k odstřelu například kříženého nebo jinak narušeného jedince (Navratvlku.cz, 2020). Koordinovaná regulace vlků byla do roku 2021 možná například v sousedním Slovensku, početnost vlčí populace zde však byla řádově vyšší než v České republice (Vilček, 2021). Lov vlků však také nemusí být ideálním řešením, například

při zastřelení rodičovského páru si mladí vlci budou hůře obstarávat potravu a mohou se vrhnout na snazší kořist v podobě hospodářských zvířat. Je otázkou, zdali bude regulace vlků potřebná, v současné chvíli spíše ne. Odstřel je jednoduché a radikální řešení, avšak měl by být zohledněn jako poslední možnost. V první řadě je nutné zajistit, aby většina chovatelů v rizikových oblastech měla řádně zabezpečená svá stáda a nedávala tak vlkům možnost snadno dostupné potravy.

Závěr

Na základě provedeného dotazníkového šetření byl potvrzen předpoklad rozdílného vnímání přítomnosti vlků v oblasti Šumavy a širšího Pošumaví. Místní obyvatelé měli k většině otázek odlišné postoje než návštěvníci Šumavy. Celkově k vlkům převažovaly pozitivní až nestranné názory, avšak míra negativních postojů byla u některých otázek také značná. Vstřícný postoj k vlkům častěji vykazovali respondenti ze skupiny návštěvníků, naopak místní obyvatelé projevovali opatrnější až negativní postoje. Hlavními podněcovateli záporných postojů byli chovatelé hospodářských zvířat a myslivci, z čehož pramení určité poznatky bránící k lepšímu přijetí vlků společností.

Jako jeden z hlavních problémů, kvůli kterým se stavěli respondenti k vlkům negativně, byly útoky na hospodářská zvířata. Přitom povědomí místních chovatelů o poskytované dotaci na ochranu stád, se ukázalo jako nedostačující. Je důležité, aby chovatelé byli informováni o možnosti této dotace, která je může motivovat k pořízení ochranných opatření, a tím předcházet možným vlnám útoků.

Dalším vnímaným problémem byl strach o lidskou bezpečnost. Větší část respondentů, kteří označovali vlka jako člověku nebezpečného, byla ze strany místních obyvatel. Pro udržení stávající vlní populace na Šumavě je však důležité, aby zejména místní obyvatelé nevnímali vlka jako člověku nebezpečného. Doporučením je pracovat s veřejností, poukazovat na plachost této šelmy a na to, že útoky na člověka nejsou zcela běžné. Také vyvrátit zažité příběhy a pohádky které vykreslovali vlky jako hrozbu pro člověka.

V průzkumu se také velká část místních obyvatel, zejména těch provozujících myslivost vyjádřila kladně k možné regulaci vlků lovem. Lov by měl být zohledněn jako poslední možnost řešení případných konfliktů vlků s lidmi.

Příznivým zjištěním této práce jsou převažující kladné ohlasy respondentů, zejména návštěvníků. Nelze však zapomínat i na současné překážky bránící k lepší akceptaci těchto šelem v okolní přírodě. Část veřejnosti, obzvláště místní obyvatelé, chová k vlkům zakořeněné negativní vztahy. Lesy našich krajín a Šumavy jsou pro vlky přirozeným prostředím. Vlni se zde v minulosti vyskytovali dlouhou řadu let, a je potřeba, při jejich opětovném návratu do již pozmeněné krajiny, akceptovat jejich opětovnou přítomnost. Pokud lidé najdou kompromisy, zbaví se negativních předsudků a správně zabezpečí svůj majetek, dojde tím k lepšímu přijetí a udržení stabilní vlní populace na Šumavě.

Seznam použitých zdrojů

- ANDĚL, Petr; MINÁRIKOVÁ, Tereza; ANDREAS, Michal, 2010. *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*. Vyd. 1. Liberec: Evernia. ISBN 978-80-903787-5-9.
- ANDĚRA, Miloš; ČERVENÝ, Jaroslav, 2009. *Velcí savci v České republice - rozšíření, historie a ochrana*. 2., *Šelmy (Carnivora) = Large mammals in the Czech Republic - distribution, history and protection*. 2., *Carnivores (Carnivora)*. Praha: Národní muzeum. ISBN 978-80-7036-259-4.
- ANDĚRA, Miloš; DVORSKÝ, Pavel, 1999. *Savci*. (2), *Šelmy, luskouni, hrabáči, hlodavci*. 1. vyd. Praha: Albatros. ISBN 978-80-00-00677-2.
- ANDĚRA, Miloš; GAISLER, Jiří, 2019. *Savci České republiky: popis, rozšíření, ekologie, ochrana = Mammals of the Czech Republic: description, distribution, ecology, and protection*. Vydání 2., upravené. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2994-2.
- AUVERGNE-RHONE-ALPES.FR, DREAL, 2022. *Données sur les dommages* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.auvergne-rhone-alpes.developpement-durable.gouv.fr/protocole-dommages-a3854.html>.
- BATH, Alistair J.; MAJIĆ, Aleksandra, 2001. *Human Dimensions in Wolf Management in Croatia*. Report for Large Carnivore Initiative for Europe.
- BISI, Jukka; KURKI, Sami; SVENSBERG, Marko; LIUKKONEN, Tuija, 2007. Human dimensions of wolf (*Canis lupus*) conflicts in Finland. *European Journal of Wildlife Research*. Roč. 53, č. 4, s. 304–314. Dostupné z DOI: 10.1007/s10344-007-0092-4.
- BLÄTTLER, Linda; FINĎO, Slavomír, 2019. *Jak pastevečtí psy chrání svá stáda*. Praha. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. ISBN 978-80-7620-032-6.
- BOUCHNER, Miroslav, 1972. *Kapesní atlas savců*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-198-73.
- CARBOLOVÁ, L, 2022. *Strach na Jablunkovsku. Vlci tam útočí na stáda ovcí každou noc* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/jablunkovsko-vlci-ovce-chovatele-bukovec-napadeni.A220714_170502_ostrava-zpravy_jog.
- CARNIVORES.EU, 2023. *Statut ochrany* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://carnivores.eu/vlk/v-ceske-republice/statu-ochrany>.
- CASTELLÓ, José R., 2018. *Canids of the world: wolves, wild dogs, foxes, jackals, coyotes, and their relatives*. Princeton, NJ: Princeton University Press. Princeton field guides. ISBN 978-0-691-18372-5.
- CLUTTON-BROCK, Juliet, 2005. *Savci*. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub. ISBN 978-80-242-1547-1.

- CNN.IPRIMA.CZ, F. T. V., 2021. *VIDEO: Smečka vlků u Šumavy napadla fenku, ta neměla šanci. Byla členem rodiny, truchlí myslivec* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/smecka-vlku-pri-honu-na-divocaky-napadla-fenku-teriera-majitel-nemel-sanci-ji-zachranit-53007>.
- ČERNÝ, J, 2000. *Vlk jako symbol* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/revue/spolecnost/vlk-jako-symbol.A_2000M101V02A.
- ČERVENÝ, J; BUFKA, L; KOUBEK, P, 2005. Velké šelmy v České republice. Dostupné také z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2005/cislo-12/velke-selmy-ceske-republice.html>.
- DBB-WOLF.DE, 2022a. *Die DBBW - DBBW* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.dbb-wolf.de/die-dbbw>.
- DBB-WOLF.DE, 2022b. *Karte der Territorien - DBBW* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.dbb-wolf.de/Wolfsvorkommen/territorien/karte-der-territorien>.
- DEROEUX, Iris; DAGORN, Gary, 2022. What are the French laws governing 'preventive shooting' of wolves? *Le Monde.fr*. Dostupné také z: https://www.lemonde.fr/en/les-decodeurs/article/2022/09/30/what-are-the-french-laws-governing-the-preventive-shooting-of-wolves_5998699_8.html.
- DUŠKOVÁ, Martina, 2021. *Jak je to s útoky vlků na člověka? - Šelmy.cz* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/clanky/jak-je-to-s-utoky-vlku-na-cloveka/>.
- DVOŘÁK, Jan; VOREL, Aleš, 2022. *Vlci pod drobnohledem – zoologové nonstop sledují jejich pohyb na Šumavě* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/vlci-pod-drobnohledem-zoologove-nonstop-sleduji-jejich-pohyb-na-sumave/>.
- EKOLIST.CZ, 2022. *V Náchodě protestovali farmáři z Broumova, požadují regulaci počtu vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/v-nachode-protestovali-farmari-z-broumova-pozaduji-regulaci-poctu-vlku>.
- ERICSSON, Göran; HEBERLEIN, Thomas A., 2003. Attitudes of hunters, locals, and the general public in Sweden now that the wolves are back. *Biological Conservation*. Roč. 111, č. 2, s. 149–159. Dostupné z DOI: 10.1016/S0006-3207(02)00258-6.
- FASS, Frank, 2018. *Wildlebende Wölfe: Schutz von Nutztieren - Möglichkeiten und Grenzen*. 1. Auflage. Stuttgart: Müller Rüsclikon. ISBN 978-3-275-02108-6.
- GEHRING, Thomas M.; VERCAUTEREN, Kurt C.; LANDRY, Jean-Marc, 2010. Livestock Protection Dogs in the 21st Century: Is an Ancient Tool Relevant to Modern Conservation Challenges? *BioScience*. Roč. 60, č. 4, s. 299–308. Dostupné také z: <https://academic.oup.com/bioscience/article/60/4/299/226197>.
- HORTON, Helena, 2022a. Norway's wolves 'saved for this year' as animal rights groups fight cull. *The Guardian*. Dostupné také z: <https://www.theguardian.com/world/2022/jan/31/norway-wolves-saved-for-this-year-as-animal-rights-groups-fight-cull>.

- HORTON, Helena, 2022b. Wolves shot in Norway after court overturns stay of execution. *The Guardian*. Dostupné také z: <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/15/wolves-shot-norway-cull-conservation-zone>.
- HUISMAN, Nick, 2018. *Why is Norway killing wolves?* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://wilderness-society.org/norway-killing-wolves/>.
- HUSÁROVÁ, Lucie, 2017. *Vlci na Šumavě: v roce 1874 zastřelili posledního. Kolik jich je teď, nikdo neví* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/priroda/vlci-na-sumave_1709121805_haf.
- JĘDRZEJEWSKI, W.; JĘDRZEJEWSKA, B.; ZAWADZKA, B.; BOROWIK, T.; NOWAK, S.; MYSŁAJEK, R. W., 2008. Habitat suitability model for Polish wolves based on long-term national census. *Animal Conservation*. Roč. 11, č. 5, s. 377–390. Dostupné také z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1469-1795.2008.00193.x>.
- KILIÁN, Milan, 2022. Budou se vlci střílet? Někteří farmáři chtějí regulaci, šelem je podle nich moc. *Klatovský deník* [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://klatovsky.denik.cz/zpravy_region/budou-se-vlci-strilet-nekteri-farmari-chteji-regulaci-selem-je-podle-nich-moc-20.html.
- KOKEŠ, O, 1961. *Šelmy v jižních Čechách a jejich konec*. Živa.
- KRANGE, Olve; SKOGEN, Ketil, 2011. When the lads go hunting: The ‘Hammertown mechanism’ and the conflict over wolves in Norway. *Ethnography*. Roč. 12, č. 4, s. 466–489. Dostupné z DOI: 10.1177/1466138110397227.
- KUDYZNUDY.CZ, 2021. *Na Šumavě žijí ve volné přírodě minimálně dvě vlčí smečky – Kudy z nudy* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/na-sumave-zije-ve-volne-prirode-minimalne-sedm-vlk>.
- LESELEVEURSFACIAULOUP.FR, 2019. *Claude Font, secrétaire générale de la FNO, en charge du dossier prédation* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.leseleveursfaceauxpredateurs.fr/portfolio/claude-font-secretaire-generale-de-la-fno-en-charge-du-dossier-predation/>.
- LINNELL, John D. C.; ANDERSEN, Reidar; ANDERSONE, Zanete; BALCIAUSKAS, Linas; BLANCO, Juan Carlos; BOITANI, Luigi; BRAINERD, Scott; BREITENMOSER, Urs; KOJOLA, Ilpo; LIBERG, Olof; LØE, Jonny; OKARMA, Henryk; PEDERSEN, Hans C.; PROMBERGER, Christoph; SAND, Håkan; SOLBERG, Erling J.; VALDMANN, Harri; VABAKKEN, Peter, 2002. The fear of wolves: A review of wolf attacks on humans. *Research Gate*. Dostupné také z: https://www.researchgate.net/publication/236330045_The_fear_of_wolves_A_review_of_wolf_attacks_on_humans.
- LINNELL, John D. C.; CRETOIS, Benjamin, 2018. *Research for AGRI Committee - The revival of wolves and other large predators and its impact on farmers and their livelihood in rural regions of Europe*. Brussels: European Parliament. ISBN 978-92-846-3439-2.
- LOUČKA, Radko; HAVRLANT, Tomáš, 2020. *Vlci v české krajině - zdroj sporů mezi farmáři a ochránci přírody*. Praha: Agrární komora České republiky. ISBN 978-80-88351-15-3.

- MACHALOVÁ, Leona, 2011. *Velké šelmy v CHKO Beskydy z pohledu místních obyvatel a návštěvníků*. Dostupné také z: <https://theses.cz/id/zwgvnj/>. Dis. pr. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta.
- MAJÍČ, Aleksandra, 2007. *Human dimensions in wolf management in Croatia: understanding public attitudes toward wolves over time and space*. Dostupné také z: <https://research.library.mun.ca/12266/>. Dipl. pr. Memorial University of Newfoundland.
- MAJÍČ, Aleksandra; BATH, Alistair J., 2010. Changes in attitudes toward wolves in Croatia. *Biological Conservation*. Roč. 143, č. 1, s. 255–260. Dostupné z DOI: 10.1016/j.biocon.2009.09.010.
- MAPA.SELMY.CZ, 2021. *Projekt Mapa výskytu velkých šelem v ČR* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: http://www.mapa.selmy.cz/cs?layers=101&specie=_img.
- MECLOVÁ, Karolína, 2022. *Škody vlkem na hospodářských zvířatech meziročně klesly. Nová mapa ukazuje, kde je třeba stáda zabezpečovat* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://cmszp.cz/ostatni/2022/skody-vlkem-na-hospodarskych-zviratech-mezirocne-klesly-nova-mapa-ukazuje-kde-je-treba-stada-zabezpecovat/>.
- MEURET, M.; MOULIN, C.-H.; BONNET, O.; GARDE, L.; NOZIÈRES-PETIT, M.-O.; LESCUREUX, N., 2021. Missing shots: has the possibility of shooting wolves been lacking for 20 years in France. *The Rangeland Journal*. Roč. 42, č. 6, s. 401. Dostupné z DOI: 10.1071/RJ20046.
- MOKRÝ, Jan, 2021. *Zpráva o monitoringu vlka (Canis lupus) na území NP a CHKO Šumava v letech 2015 – 2021*. Tech. zpr. Dostupné také z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2022/02/zprava_vlk_monitoring_2015_2020_v6.pdf.
- MZP.CZ, 2021. *Náhrady škod způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.mzp.czcz/nahrada_skod_zivocichove.
- NABU.DE, 2022. *Patenschaft für den Wolf – Unterstützen Sie das NABU-Wolfsprojekt* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.nabu.de/spenden-und-mitmachen/patenschaften/wolf/>.
- NATURE.CZ, 2020. *Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem*. Praha. Standardy péče o přírodu a krajinu. Dostupné také z: https://www.nature.cz/documents/20121/1200309/02006_0chrana_stad_aktualizace_srpen2021.pdf/.
- NAVRATVLKU.CZ, 2019. *Vlci v české přírodě | Návrat vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-prehled-skodnich-udalosti-2019/>.
- NAVRATVLKU.CZ, 2021a. *Vlci v české přírodě | Návrat vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-vlk-a-clovek/>.
- NAVRATVLKU.CZ, 2021b. *Vlci v české přírodě | Návrat vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/prevence-situace-v-jinych-zemich-evropy/#kotva04>.

- NAVRATVLKU.CZ, 2021c. *Vlci v české přírodě | Návrat vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/aktuality/komentar-ke-stretu-loveckeho-psa-pri-nahace-u-nove-pece-horni-plana-s-vlkem>.
- NAVRATVLKU.CZ, 2021d. *Vlci v české přírodě | Návrat vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/aktuality/jak-ochranit-stada-hospodarskych-zvirat-pred-vlkem-a-medvedem>.
- NAVRATVLKU.CZ, 2021e. *Vlci v české přírodě | Návrat vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-ohrozeni-a-ochrana/>.
- NAVRATVLKU.CZ, 2022. *Vlci v české přírodě | Návrat vlků* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-prehled-skodnich-udalosti-2022/>.
- NAVRATVLKU.CZRA, 2020. *Program péče o vlka*. Dostupné také z: <https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-program-pece-o-vlka/>.
- OCHRANCIOVCI.CZ, 2023. *Pastevecký pes* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.ochranaovci.cz/pastevecky-pes/>.
- OURAGAN, 2014. *Le loup dans le haut diois: la réponse de la confédération paysanne* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://leloupdanslehautdiois.blogspot.com/2014/08/la-reponse-de-la-confederation-paysanne.html>.
- PŘIBYL, Tomáš, 2019. Osídlení vlků na Šumavě je trvalé. Je třeba si na ně zvyknout. *Plzeňský deník* [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/zpravy_region/osidleni-vlku-na-sumave-je-trvale-je-treba-si-na-ne-zvyknout-20190926.html.
- RANDI, Ettore, 2011. Genetics and conservation of wolves *Canis lupus* in Europe. *Mammal Review*. Roč. 41, č. 2, s. 99–111. Dostupné z DOI: 10.1111/j.1365-2907.2010.00176.x.
- REICHHOLF, Josef, 1996. *Savci*. Praha: Ikar. ISBN 978-80-7176-242-3.
- ŘÍHOVÁ, Barbora, 2022. *Akceptace vlka obecného (Canis lupus) obyvatelstvem v podmínkách Beskyd*. Dostupné také z: <https://theses.cz/id/09k3p9/>. Dis. pr. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta životního prostředí.
- SACHSEN.DE, 2022. *Schadensstatistik - Wolf in Sachsen - sachsen.de* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <http://www.wolf.sachsen.de/schadensstatistik-4169.html>.
- SALVATORI, Valeria; LINNELL, John D C, 2005. *Report on the Conservation Status and Threats for Wolf (Canis lupus) in Europe*. Tech. zpr. Dostupné také z: https://www.researchgate.net/publication/228641574_Report_on_the_Conservation_Status_and_Threats_for_Wolf_Canis_lupus_in_Europe.
- SELMY.CZ, 2020. *Rozšíření vlka obecného - Šelmy.cz* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/vlk/rozsireni-vlka/>.
- SELMY.CZ, 2022a. *Ohrožení pro vlka obecného - Šelmy.cz* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/vlk/ohrozeni-vlka/>.

- SELMY.CZ, 2022b. *Vlci ve Slezských Beskydech - faktické informace - Šelmy.cz* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/clanky/vlci-ve-slezskych-beskydech-fakticke-informace/>.
- SKRBINŠEK, M. A.; BATH, J. A., 2004. *Attitudes of rural and urban public toward wolves in Croatia*. Dis. pr. The State Institute for Nature Protection - LIFE project.
- UNDISCOVEREDMOUNTAINS.COM, 2014. *The History of Wolves in the Alps* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://undiscoveredmountains.com/the-history-of-wolves-in-the-alps>.
- VANÍČEK David, Mii, 2018. *Vlk může napadnout i člověka, varuje myslivec. Pro přežití radí rozhodně neutíkat* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/574347/vlk-muze-napadnout-i-cloveka-varuje-myslivec-pro-preziti-radi-rozhodne-neutikat.html>.
- VILČEK, Ivan, 2021. *Slovensko končí s odstřelem vlka, jeho usmrcení bude trestné - Novinky* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-slovensko-konci-s-odstrelem-vlka-jeho-usmrceni-bude-trestne-40358129>.
- VLKTRAVUNEZERE.CZ, 2022. *Chovatelům došla trpělivost, vlkem roztrhané ovce přivezli na valníku mezi lidi* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://vlktravunezere.cz/cs/situace-v-cr/chovatelum-dosla-trpelifivost-vlkem-roztrhane-ovce-privezli-na-valniku-mezi-lidi/>.
- WECHSELBERGER, M.; RIGG, R.; BEŤKOVÁ, S., 2005. *An investigation of public opinion about the three species of large carnivores in Slovakia: brown bear (Ursus arctos), wolf (Canis lupus) and lynx (Lynx lynx)*. Liptovský Hrádok. Dostupné také z: https://www.researchgate.net/publication/315457254_An_investigation_of_public_opinion_about_the_three_species_of_large_carnivores_in_Slovakia_brown_bear_Ursus_arctos_wolf_Canis_lupus_and_lynx_Lynx_lynx.
- WILSON, D. E.; REEDER, D. M., 2005. *Vertebrate Zoology | Smithsonian National Museum of Natural History*. [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <http://naturalhistory.si.edu/research/vertebrate-zoology>.
- WILSON, Don E.; MITTERMEIER, Russell A.; CAVALLINI, Paolo (ed.), 2009. *Handbook of the mammals of the world*. Barcelona: Lynx Edicions : Conservation International : IUCN. ISBN 978-84-96553-49-1.
- WIR-LIEBEN-SCHAFE.COM, 2022. *Willkommen beim Förderverein der Deutschen Schafhaltung!* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <http://www.wir-lieben-schafe.com/>.
- WOLF.ORG, 2018. *Norway | International Wolf Center* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://wolf.org/wow/europe/norway/>.
- ZÁZVORKA, Jan; NOVOTNÁ, Karolína, 2020. *Současný způsob ochrany vlků je proti zdravému rozumu, říká chovatel* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozstrel-odstrel-vlku-chovatele.A200221_152543_domaci_knn.

ZDRÁHALOVÁ, Lucie, 2020. *Přístupy ke škodám způsobeným vlkem* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/pristupy-ke-skodam-zpusobenym-vlkem/>.

Seznam obrázků

1.1	Výskyt vlka obecného na území České republiky (Mapa.selmy.cz, 2021)	11
4.1	Povědomí respondentů o počtech vlků v oblasti Šumavy. Graf ukazuje procentuální vyjádření místních obyvatel a návštěvníků na odhady počtu vlků v kusech.	28
4.2	Počet vlčích jedinců na Šumavě za posledních pět let podle Vás?	29
4.3	Názor respondentů, zda podle nich vlk patří na Šumavu	29
4.4	Názor myslivců, zda podle nich vlk patří na Šumavu	30
4.5	Názor chovatelů hospodářských zvířat, zda podle nich vlk patří na Šumavu	30
4.6	Myslíte si, že vlk má v naší přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu?	31
4.7	Je podle Vás dobře, že je vlk v České republice chráněným druhem?	32
4.8	Je nutné vlky regulovat lovem, aby se nepřemnožili?	32
4.9	Názor myslivců, zda je nutné vlky regulovat lovem, aby se nepřemnožili	33
4.10	Způsobuje vlk škody na hospodářských zvířatech?	33
4.11	Napadá vlk hospodářská zvířata pouze v případě, kdy je v jeho okolí nedostatek volně žijící zvěře?	34
4.12	Způsobuje vlk velké škody na lesní zvěři?	35
4.13	Názory myslivců na to, zda vlk způsobuje velké škody na lesní zvěři	35
4.14	Je vlk důležitý pro regulaci počtu lesní zvěře?	36
4.15	Je vlk pro člověka nebezpečný?	36
4.16	Názor myslivců, zda je vlk člověku nebezpečný	37
4.17	Bál/a byste se jít do lesa, když byste věděl/a o možném výskytu vlka?	37
4.18	Vadilo by Vám další samovolné šíření vlka v ČR?	38
4.19	Názor chovatelů hospodářských zvířat na další případné šíření vlků v ČR	38
4.20	Setkali jste se někdy s vlkem ve volné přírodě?	39
4.21	Víte o tom, že stát poskytuje finanční náhradu za škodu způsobenou divokými šelmami na hospodářských zvířatech?	39
4.22	Povědomí chovatelů hospodářských zvířat o finanční náhradě za škody způsobené velkými šelmami	40
4.23	Víte o možnosti poskytované dotace na ochranu stáda před velkými šelmami?	40
4.24	Povědomí chovatelů hospodářských zvířat o poskytované dotaci na ochranu stáda před velkými šelmami	41

Seznam tabulek

1.1	Usmrcená hospodářská zvířata za období 2017 - 2020 v Národním parku Šumava (Mokrý, 2021).	18
1.2	Usmrcená hospodářská zvířata vlkem obecným za posledních 5 let (Navratvlku.cz, 2022).	19
1.3	Vyplácené částky za škody způsobené vlkem obecným (Loučka et al., 2020).	20
1.4	Ceník pro stanovení výše škod na vymezených domestikovaných (hospodářských) zvířatech dle vyhlášky č 126/2021 Sb. platný od 17. 10. 2022 (Mzp.cz, 2021).	21
4.1	Věkové složení dvou sledovaných skupin respondentů v procentech	27

P Přílohy

P.1 Dotazník pro respondenty

Názor respondentů na výskyt vlka obecného v oblasti Šumavy

Vyplnění tohoto stručného dotazníku bude použito k zhotovení diplomové práce studenta Miroslava Koláře s názvem: **Vlk (Canis lupus) na Šumavě a v širším Pošumaví z pohledu místních obyvatel a návštěvníků**. Práce se zabývá názorem několika skupin lidí (místní obyvatelé, návštěvníci, chovatelé hospodářských zvířat a myslivci) na současný výskyt vlka obecného v oblasti Šumavy.

Anonymita respondentů bude zachována a použita pouze pro potřeby zhodnocení dotazníku. Vyplnění dotazníku zabere necelých 5 minut.

1. Jakého jste pohlaví?

- muž
- žena
- jiné

2. Do jaké věkové skupiny patříte?

- méně než 18
- 18 - 26
- 27 - 35
- 36 - 50
- 51 - 64
- 65 a více

3. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní škola
- střední škola bez maturity, vyučen/a
- střední škola s maturitou

- vyšší odborná škola
- vysoká škola

4. Jaký máte vztah k Šumavě?

- o na Šumavě nebo v jejím okolí trvale bydlím (okolí = 30 km od hranic NP Šumava)
- o Šumavu jsem navštívil/a nebo navštěvuji
- o Šumavu nenavštěvuji

5. Chováte hospodářská zvířata na území Šumavy?

- o ano, chovám hospodářská zvířata na území Šumavy nebo v jejím okolí (okolí = 30 km od hranic NP Šumava)
- o ano, chovám hospodářská zvířata mimo území Šumavy a její okolí
- o ne, nechovám hospodářská zvířata

6. Provozujete myslivost?

- ano
- ne

7. Kolik myslíte, že se na území Šumavy nachází jedinců vlka?

- žádní
- 1 - 20
- 21 - 50
- 51 - 100
- více než 101

8. Počet vlčích jedinců na Šumavě za posledních pět let podle Vás?

- klesá
- stagnuje
- roste
- nevím

U následujících otázek zaškrtněte pro Vás nejpřijatelnější odpověď:

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím
9. Myslíte si, že vlk obecný patří na Šumavu?					
10. Myslíte si, že vlk má v naší přírodě nezastupitelnou ekologickou úlohu?					
11. Je podle Vás dobře, že je vlk obecný v České republice chráněným druhem?					
12. Je podle Vás nutné vlka regulovat lovem, aby se nepřemnožil?					
13. Způsobuje podle Vás vlk škody na hospodářských zvířatech?					
14. Myslíte si, že vlka napadá hospodářská zvířata pouze v případě, kdy je v jeho okolí nedostatek volně žijící zvěře?					
15. Myslíte si, že vlk způsobuje velké škody na lesní zvěři?					
16. Myslíte si, že je vlk důležitý pro regulaci počtu lesní zvěře?					
17. Je podle Vás vlk pro člověka nebezpečný?					
18. Báł/a byste se jít do lesa, když byste věděl/a o možném výskytu vlka?					
19. Vadilo by Vám další samovolné šíření vlka v ČR?					

20. Setkali jste se někdy s vlkem ve volné přírodě?

- ano
- ne

21. Víte o tom, že stát poskytuje finanční náhradu za škodu způsobenou divokými šelmami na hospodářských zvířatech?

- ano
- ne

22. Víte o možnosti poskytované dotace na ochranu stáda před velkými šelmami?

- ano
- ne

Děkuji za vyplnění!